

# Elektroprivreda

List Elektroprivrede Crne Gore AD Nikšić

godina XXXII broj 334 Nikšić maj 2012. ISSN 1805136



Elektroprivreda Crne Gore AD Nikšić

**Mirko Kilibarda,**  
direktor HE  
„Perućica“

**MORAMO  
MAKSIMALNO  
ISKORISTITI PROIZ-  
VEDENU ENERGIJU**  
str. 04



Projekat implemen-  
tacije daljinskog  
očitanja  
potrošnje

**DNEVNO SE UGRAĐUJE  
VIŠE OD 400 NOVIH  
BROJILA**  
str. 08



Ekstuzivni intervju:  
**Dr Svetislav  
Bulatović,**  
ekspert energetskeg  
tržišta

**REGIONU SU HITNO  
POTREBNI NOVI  
IZVORI ENERGIJE**  
str. 10



**52. rođendan HE "Perućica"**

# ENERGIJA I PRIRODA







# Elektroprivreda

List Elektroprivrede Crne Gore AD Nikšić

POVODOM 52-og ROĐENDANA HE "PERUČICA":

Mirko Kilibarda, direktor HE „Peručica“

**MORAMO MAKSIMALNO ISKORISTITI  
PROIZVEDENU ENERGIJU**

str. 04

Deveta vanredna Skupština akcionara EPCG AD Nikšić

**EMILIA RIO NOVI ČLAN ODBORA DIREKTORA**

str. 07

Projekat implementacije daljinskog očitavanja potrošnje

**DNEVNO SE UGRAĐUJE VIŠE OD 400  
NOVIH BROJILA**

str. 08

Dr Svetislav Bulatović, ekspert energetskeg tržišta

**REGIONU SU HITNO POTREBNI NOVI  
IZVORI ENERGIJE**

str. 10

**VIJESTI IZ REGIONA I SVIJETA**

str. 12

Počeo sa radom Call centar u FC Snabdijevanje

**PRIBLIŽITI SE KUPCU**

str. 13

U Sektoru za upravljanje distributivnom mrežom

**POSEBAN RITAM ŽIVOTA**

str. 14

ED Kotor

**VISOK NIVO KVALITETA USLUGA**

str. 15

OJ Snabdijevanje Kotor

**LJUBAZNOST PRIJE SVEGA**

str. 16

Mihailo-Mišo Radenović, tehnički direktor ED Podgorica

**USPJEH U PORODICI  
DOPRINOSI USPJEHU NA POSLU**

str. 18

U posjeti maloj hidroelektrani „Rijeka Crnojevića“

**DIO BOGATE ISTORIJE**

str. 20

Razgovor s povodom:

Aleksandar Perović – Ekološki pokret "Ozon"

**MORAMO SAČUVATI JEDINO MJESTO ZA ŽIVOT**

str. 22

Vikend na sjeveru Crne Gore

**HAJLA LJEPOTOM DOZIVA**

str. 24

U društvu sa Jelenom Šćepanović, jednom od

najtraženijih crnogorskih manekenki

**HARIZMA I ŠARM**

str. 30

**NAGRADNA IGRA**

str. 32

**VREMEPLOV**

str. 34

**RAZONODA**

str. 35



**Predsjednik Odbora direktora**  
Srđan Kovačević

**Izvršni direktor**  
Enrico Malerba

**DIREKCIJA ZA ODNOS  
SA JAVNOŠĆU**  
**Direktor**  
Rajko Šebek  
rajko.sebek@epcg.com

**Rukovodilac Sektora za  
internu komunikaciju**  
Mitar Vučković  
mitar.vuckovic@epcg.com

**Glavni i odgovorni urednik**  
Miodrag Vuković  
miodrag.vukovic@epcg.com

**Redakcija:**

Olivera Vulanović  
olivera.vulanovic@epcg.com  
Biljana Mitrović  
biljana.mitrovic@epcg.com

**Kompjuterska obrada:**  
Ivana Ilić

**Operater:**  
Vidoje Zeković  
vidoje.zekovic@epcg.com



**Naslovna strana:**  
Vjekoslav Bojat

**Adresa redakcije:**  
Ulica Vuka Karadžića 2 Nikšić  
**Telefoni:** 040/204-131, 214-252  
**Fax:** 040/214-252  
**E - mail:** list.epcg@epcg.com  
**Web site:** www.epcg.com  
**Štampa:** MONTCARTON DOO  
Podgorica  
**Tiraž:** 1500  
**Izdavač:** Elektroprivreda  
Crne Gore AD Nikšić



POVODOM 52-og ROĐENDANA HE "PERUĆICA":  
Mirko Kilibarda, direktor HE „Perućica“

# MORAMO MAKSIMALNO ISKORISTITI PROIZVEDENU ENERGIJU

Od sredine aprila pogoni „Perućice“ nekoliko dana proizvodili maksimalnom snagom. U uslovima smanjenih dotoka, upravljanje proizvodnjom biće organizovano na dnevnom nivou. Otpad na zatvaračnici brane „Vrtac“ i ove godine ugrozio proizvodnju.

**R**ekordne 2009. i 2010. godinu u HE „Perućica“, od aprila 2011. godine, pa sve do kraja prvog kvartala ove, zamijenio je najsušniji i najnepovoljniji period za proizvodnju u istoriji najstarije crnogorske velike hidroelektrane. Posljednja kiša, međutim, znatno je popravila situaciju.

- Obilna kiša, od sredine prošloga mjeseca omogućila je da pogoni „Perućice“, prvih nekoliko dana proizvode maksimalnom snagom od oko 290 MW. Krupačko jezero i dalje preliva, dok je nivo Slanskog jezera znatno viši od 60 odsto, tako da i ovih dana mašine u „Perućici“ rade optimalno. Ipak, iako su dotoci u aprilu bili izuzetno dobri, stanje akumulacija u ovom periodu ispod je planiranog za 26 GWh, ističe direktor HE „Perućica“ **Mirko Kilibarda**.

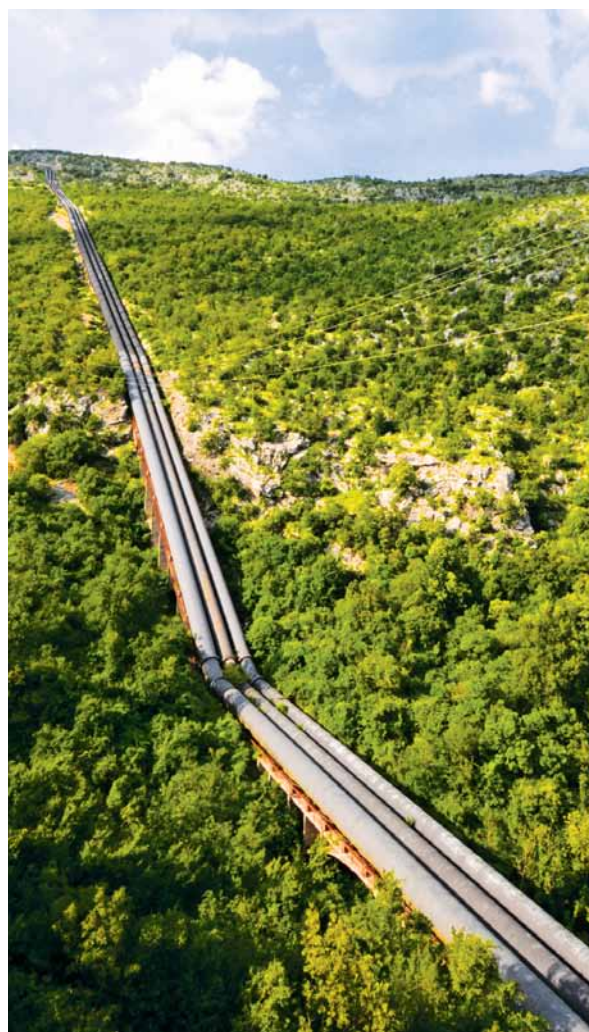
Kilibarda skreće pažnju da su prve „veće“ vode i ove godine nanijele veliku količinu raznog otpada na zatvaračnicu brane Vrtac i ulaznu građevinu u Norinu. Ovaj problem dugo je prisutan, a nemaran odnos pojedinih građana i slabo razvijena svijest o neophodnosti očuvanja životne sredine, nakratko je ozbiljno ugrozila i proizvodnju najstarije crnogorske velike elektrane. A, što se proizvodnog procesa tiče, akcenat je stavljen ne samo na obim nego i njegov kvalitet. Šta to znači pojašnjava prvi čovjek HE „Perućica“.

-U aktuelnim tržišnim uslovima nastojimo da što bolje valorizujemo proizvedenu energiju. Stoga, u vrijeme smanjenih dotoka, maksimalno proizvodimo u onim djelovima dana kada su potražnja i cijene najveće. To znači da se proizvodnjom upravlja u saradnji sa Sektorom za trgovinu električnom energijom, a takav način upravljanja proizvodnim procesom pretpostavlja i znatno odgovorniji pristup radnim obavezama zaposlenih u elektrani, posebno u Službi za eksploataciju, naglašava Kilibarda.

Kilibarda podsjeća da su pretpostavke za takav način upravljanja proizvodnjom stvorene realizacijom projekta „Nadvišenje kompenzacionog bazena“ te da će dodatno biti olakšani završetkom projekta „Uvođenje Zete u Krupac i spajanje akumulacija Krupac i Slansko jezero“ koji je u pripremi.

-Pored ovoga za bolje poslovne rezultate u narednom periodu moramo otkloniti i određene propuste koje smo uočili. No, nadam se i očekujem da će svi zaposleni shvatiti ozbiljnost trenutka i dati svoj maksimum na radnim mjestima, zaključio je Mirko Kilibarda.

**Miodrag Vuković**



Za odgovorniji pristup radnim obavezama: Mirko Kilibarda



Podom 12. maja - Dana „Perućice“:

## PORIBLJENO KRUPAČKO JEZERO

**K**ao društveno odgovorna kompanija, a u čast 52 godišnjice uspješnog rada HE „Perućica“, Elektroprivreda Crne Gore, umjesto uobičajenih svečanosti, ove godine odlučila je da poribi jezero Krupac, jednu od akumulacija najstarije velike elektrane u našoj zemlji.

Tako je od 11. maja riblji fond u Krupačkom jezeru bogatiji za 1.350 kg pastrmke konzumne veličine od 200 do 250 grama, vrijedne 5 hiljada eura.

Direktor Direkcije za odnose sa javnošću EPCG, **Rajko Šebek**, na skromnoj svečanosti tim povodom kazao je da je nacionalna elektroenergetska kompanija svjesna važnosti očuvanja ribljeg fonda u vještačkim akumulacijama „Perućice“ iako su, prvenstveno, formirane za potrebe proizvodnje električne energije.

-Svjesni smo činjenice da su ova jezera prepoznata i kao važan dio turističke ponude Nikšića i veoma omiljena destinacija brojnih rekreativaca i ribolovaca. To su i jako atraktivne lokacije za organizaciju i raznih kulturnih događaja. Upravo zato, kao društveno odgovorna kompanija, i na ovaj način, želimo da doprinesemo zajednici opredijeljeni za puno poštovanje principa održivog razvoja, istakao je Šebek.

Sekretar SRD „Nikšić“, **Marjan Mijanović** pozdravio je odluku Elektroprivrede, koja je, kako je kazao, posebno obradovala sportsko ribolovnu javnost u Nikšiću.

-Ovo je za ribolovce iz Nikšića, ali i ostalih opština koji su članovi našeg Sportsko-ribolovnog društva radosna, ali i apsolutno očekivana vijest. Nadam se da će Elektroprivreda Crne Gore, kao društveno odgovorna kompanija, i u budućnosti nastaviti da podržava naše napore usmjerene na očuvanje ribljeg fonda u vodama nikšićkog revira i mimo zakonske obaveze. Uostalom, to je crnogorska elektroenergetska kompanija činila nebrojeno puta do sada, a i ovaj potez nas ohrabruje u uvjerenju da će tako biti i ubuduće, kazao je Mijanović.

Riba je nabavljena od kompanije „Ribnjak“ AD Nikšić, dok je poribljavanje obavljeno u prisustvu članova Komisije sastavljene od predstavnika Ministarstva poljoprivrede, SRD „Nikšić“ i EPCG. Poribljavanju su prisustvovali i aktivisti ekološke sekcije osnovne škole „Ratko Žarić“ iz Nikšića, kao i predstavnici NVO „Ozon“, prepoznate po aktivnostima u oblasti očuvanja zaštite životne sredine.

R.E.





## OKOSNICA ENERGETSKOG SISTEMA CRNE GORE

*Najstarija crnogorska velika hidroelektrana, koja se nalazi u sjevernom dijelu Bjelopavličke ravnice, u pogon je puštena davne 1960. godine, a naziv je dobila po vrelu Perućica u njenoj neposrednoj blizini. U ovom broju podsjećamo se perioda izgradnje i početaka tada najmoćnijeg elektroenergetskog postrojenja u SFRJ koje i nakon više od pola vijeka eksploatacije predstavlja okosnicu elektroenergetskog sistema Crne Gore.*

**G**radnja Željezare u Nikšiću, pedesetih godina XX vijeka, i namjera da se podigne Kombinat aluminijuma u Titogradu, stvaralo je potrebu još veće proizvodnje električne energije. Lokomotivu njihovog egzistiranja trebalo je da predstavlja hidroenergetski sistem "Gornja Zeta". Vjerovalo se da će izgradnja ovog sistema definitivno riješiti problem snabdijevanja električnom energijom i najzabačenijeg naselja u Crnoj Gori. Optimističke prognoze temeljile su se na bogatstvu vodnih snaga u Nikšićkom polju i odlučnosti jugoslavenske vlade da stručno i finansijski podrži realizaciju ovog poduhvata. Hidroelektrana "Perućica" puštena je u pogon u decembru 1960. godine. Stihija vode iz Nikšićkog polja, tunelom dugim 3.300 metara i cjevovodom dužine dva kilometra, sa visine od 550 metara sručila se na turbine snagom od 540 atmosfera. Ta silna snaga izazvala je podrhtavanje čeličnih kolosa, strojarne duge 180 metara i brojnih električnih postrojenja. Sa samo dva agregata proizvedena je ogromna količina električne energije. Povodom ulaska u pogon ove hidroelektrane upriličena je svečanost, kojoj je prisustvovalo nekoliko hiljada građana i veliki broj državnih i partijskih rukovodilaca Crne Gore. Govorio je **Radomir Komatina**, predsjednik Odbora za privredu Izvršnog vijeća Crne Gore. Komatina nije propustio priliku da trijumfalno istakne nesporne činjenice o izuzetnom privrednom razvoju Crne Gore. Industrijska proizvodnja je, u odnosu na 1947. godinu, uvećana za preko sedam puta. Dohodak po glavi stanovnika iznosio je oko 73 hiljade dinara, dok je 1947. godine bio 32 hiljade dinara.

Hidroelektrana „Perućica“ je sa dva agregata ukupne jačine 76 megavata, proizvela 200 miliona kilovat časova električne energije u prvoj polovini 1961. Godine. Nova tri agregata, instalisane snage 114 megavata, u pogon su puštena u novembru 1961, pa je hidroelektrana „Perućica“ u tom trenutku bila najmoćnije elektroenergetsko postrojenje u Jugoslaviji.

Najstarija crnogorska velika elektrana danas raspolaze sa sedam dvojnih turbina tipa „Pelton“ sa generatorima horizontalnih osobina ukupne instalisane snage od 307 MW. Moguća godišnja proizvodnja je oko 1.300 GWh.

Planirana je ugradnja i osmog agregata snage 65 MVA za koga su izgrađeni svi dovodni i odvodni organi, pomoćni i zajednički pogoni i određeno mjesto za ugradnju u mašinskoj zgradi.

Od početka rada "Perućica" je proizvela i crnogorskom elektroenergetskom sistemu isporučila više od 45 miliona kilovat sati električne energije. Rekordne 2010. godine proizvela je 1.434.852 MWh i to zahvaljujući ne samo pravilno raspoređenoj hidrologiji, već prije svega izuzetnoj pogonskoj spremnosti, za koju su najviše zaslužni zaposleni, koji su svojim naporim radom i velikim znanjem doprinijeli da pouzdanost agregata bude stopostotna ili vrlo blizu te granice. Izvanrednim rezultatima znatno su doprinijela i investiciona ulaganja u posljednjih nekoliko godina. U sastavu HE Perućica funkcioniše i pet malih hidroelektrana koje se nalaze na teritoriji Podgorice, Cetinja, Kolašina i Šavnika. Do prije par godina, kada je u saradnji sa norveškim NTE, osnovana zajednička kompanija "Zeta energy" u sastavu "Perućice" radile su i male elektrane: "Slap Zete" i "Glava Zete".

isječci iz Monografije  
"Sto godina crnogorske Elektroprivrede"/

# TEHNOPLUS

PRODAVNICE TEHNIKE U KOJIMA DOBIJAŠ VIŠE

[www.tehnoplus.me](http://www.tehnoplus.me)



SINGER SMART  
MASINA ZA ŠIVENJE  
12 x 17,<sup>66</sup> €

8 vrsta šteпова korisnih i dekorativnih  
Ugrađena kutija za dodatne djelove  
Horizontalno povlačenje konca  
Lako uvlačenje konca u iglu  
Podešavanje dužine štepa  
Izrada rupica u 4 koraka  
Ravan & cik-cak štep  
Laki odabir šteпова  
Ručica za nošenje  
Šivenje unazad  
4 papučice



## Kompletna tehnika na jednom mjestu

na osnovu sklopljenih ugovora sa sindikatima,  
sva roba na

## 12 mjesečnih rata

EPCG, FC Elektrodistribucija-direkcija, Podgorica  
EPCG, FC Snabdijevanje - sve radne jedinice  
EPCG, FC Elektrodistribucija, Herceg Novi  
EPCG, FC Hidroelektrana Perućica, Nikšić  
EPCG, FC Elektrodistribucija, Bijelo Polje  
EPCG, FC Elektrodistribucija, Mojkovac  
EPCG, FC Elektrodistribucija, Pljevlja  
EPCG, FC Elektrodistribucija, Kolašin  
EPCG, FC Hidroelektrana Piva, Nikšić  
EPCG, FC Elektrodistribucija, Kotor  
EPCG, FC Prenos sve radne jedinice  
EPCG, FC Termoelektrana, Pljevlja  
EPCG, FC Direkcija društva, Nikšić

Podgorica - 020-290-193, 067-308-518  
Herceg Novi - 031-326-724, 067 604 380  
Nikšić - 040-213-036, 067-282-881  
Kotor - 032-322-740, 067-222-269  
Pljevlja - 052-321-853, 067-641-803  
Bijelo Polje - 050-431-556, 067-624-401  
Budva - 067 245 634, 033 466 174

Deveta vanredna Skupština akcionara EPCG AD Nikšić

# EMILIA RIO NOVI ČLAN ODBORA DIREKTORA

Skupština akcionara Elektroprivrede Crne Gore AD Nikšić imenovala novi Odbor direktora. Za predsjednika ponovo izabran Srđan Kovačević. Izmijenjen i dopunjen tekst Statuta Elektroprivrede Crne Gore AD Nikšić.



Jednoglasnom odlukom akcionara naše Kompanije u sastav novog Odbora direktora, umjesto nedavno preminulog **Đulijana Zukolia**, na prijedlog italijanske kompanije A2A, imenovana je **Emilia Rio**.

Emilia Rio je direktorka za ljudske resurse kompanije A2A, a u dosadašnjoj karijeri obavljala je niz odgovornih funkcija u više italijanskih kompanija. Inače, u novi saziv Odbora ponovo su izabrani **Srđan Kovačević, Miodrag Čanović, Boris Bušković, Nikola Martinović, Renato Raveli i Mauro Miljo**. Mandat novog Odbora direktora oročen je do 28. juna ove godine za kada je zakazana redovna godišnja Skupština akcionara EPCG.

Podsjetimo, shodno važećem zakonu, u situacijama kada prestane mandat jednom članu biraju se i svi ostali članovi Odbora.

Skupština je usvojila izmjene i dopune Statuta kompanije čime su, praktično, implementirane odredbe Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o privrednim društvima. Izmjenama i dopunama osnovnog akta, pored promjene organa za registraciju privrednog društva (Centralni registar prirednih organizacija) te promjene šifre pod kojom se obav-

lja osnovna djelatnost, promjene ograna za dostavu godišnjih finansijskih iskaza (Poreska uprava) i određenih tehničkih detalja utvrđena je i "obaveza predsjednika Odbora da na Skupštini odgovori na pitanja akcionara ili da za to odredi drugo lice", kao i "pravo izvršnog direktora da Regulatornoj agenciji za energetiku pod-

nosi zahtjev za regulatorni prihod i tarife za regulisani period nakon što prethodno upozna Odbor direktora sa istim". Nakon Skupštine održana i konstitutivna sjednica Odbora direktora, u novom sazivu, na kojoj je za predsjednika ponovo izabran Srđan Kovačević.

**O.Vulanović**

## EMILIA RIO BOGATO PROFESIONALNO ISKUSTVO

**Emilia Rio**, rođena je u Vareseu 1961. Godine. Pravo je diplomirala na **Univerzitetu Cattolica del Sacro Cuore** u Milanu. Poslovnu karijeru započela je radeći za **M.I.T.O.** od 1985. do 1987, a nakon toga do 2000. godine, angažovana je u kompaniji **Pirelli Spa**, gdje je zauzimala različite menadžerske i direktorske pozicije u ljudskim resursima. Od 2000. do 2001. godine radila je za **NETESI Spa**, a od 2001. do 2011. u **TECHINT Spa** pokrivajući, između ostalih i poziciju potpredsjednika kadrovske organizacije i komunikacije. Za direktora ljudskih resursa u **A2A grupi** imenovana je 2011. godine, gdje je, takođe, zadužena i za nekretnine i opšte poslove.





Projekat implementacije daljinskog očitavanja potrošnje

# DNEVNO SE UGRAĐUJE VIŠE OD 400 NOVIH BROJILA

Od početka realizacije Projekta do sredine maja ukupno ugrađeno oko 16.000 novih elektronskih brojila. S obzirom da se dnevno ugrađuje više od 400 brojila, realno je očekivati da će se u narednih sedam mjeseci završiti ova faza Projekta i stvoriti uslovi za implementaciju druge faze koja podrazumijeva ugradnju još oko 100.000 brojila do sredine 2014. godine.

Instaliranih 16.000 novih elektronskih brojila do sredine maja podgrijava optimizam da će do kraja godine svih 68.000 potrošača u Crnoj Gori biti integrisano u sistem daljinskog očitavanja potrošnje električne energije.

Savremena brojila se, osim u Podgorici, od početka aprila postavljaju i u Baru i Budvi, a od početka maja i u Nikšiću. Planirano je da se projekat u junu proširi i na sjever naše zemlje, gdje je planirano da se do kraja godine ugradi 5.200 brojila, prvo u Beranama i Bijelom Polju, a potom i u ostalim sjevernim opštinama. Troškove uvođenja sistema snosi Distribucija, a građani su obaviješteni dopisima i posterima na oglasnim tablama ili vidnim mjestima na njihovim objektima.

*Uspješnom realizacijom ove faze Projekta stvaraju se uslovi da počne druga faza koja podrazumijeva ugradnju još oko 100.000 novih elektronskih brojila do sredine 2014. godine.*

Direktor Projekta, **mr Velimir Strugar**, kaže da se kod konkretnih kupaca daljinski očitava potrošnja i da je sistem u fazi testiranja performansi, parametara i podešavanja komponenti.

-Podešavaju se komunikacioni moduli i komunikacioni putevi, aplikativni softver i njegove komponente, te integracija i transfer podataka sa drugim informacionim sistemima- navodi Strugar dodajući da ekipe konzorcijuma kompanija **Regiocom**, **Sakspol** i **Mezon**, koje ugrađuju brojila, sa odgovornim inženjerima FC Distribucija definišu najoptimalnija tehnička rješenja za svako mjerno mjesto ponaosob. Područja na kojima će se postavljati mjerni uređaji određuju se, prvenstveno, na osnovu tehničkih karakteristika mreže. Zbog takvog pristupa poslu, Projekat se uspješno realizuje, što potvrđuje podatak da se dnevno ugradi više od 400 brojila. Uspješnom realizacijom ove faze projekta stvaraju se uslovi da već sljedeće godine počne druga faza koja podrazumijeva ugradnju još oko 100.000 brojila nove generacije do sredine 2014. godine. Tako će do tog roka 80 odsto potrošača u Crnoj Gori biti u sistemu daljinskog očitavanja potrošnje, a to za njih znači maksimalnu pouzdanost i tačnost u očitavanju, a za EPCG veću efikasnost u obračunu i naplati električne energije.

**Biljana Mitrović**



## Kupci prihvatili projekat

Radovi na ugradnji novih brojila odvijaju se prema definisanoj dinamici, a poteškoće na koje nailaze ekipe na terenu rješavaju se „u hodu“. Građani imaju razumijevanja, jer su dobro informisani o tome da će ovaj sistem za njih značiti maksimalnu pouzdanost i tačnost u očitavanju potrošnje, ističu Boris Lučić i Miodrag Popović koji su 4. maja ugrađivali brojila u jednom od podgoričkih kvartova, uz prisustvo koordinatora za izvođenje radova Milana Bogojevića.

Bogojević navodi da su građani prihvatili projekat, a najčešće ih interesuje koje su prednosti novih brojila, koliko su precizna i kvalitetna, hoće li i dalje imati nižu i višu tarifu i sl. Očekuju da će dobiti tačan i pregledan račun za utrošenu energiju, a raduje ih i to što će se daljinski isključivati neplatiše koji i njih ugrožavaju. Ima i pojedinaca koji imaju drugačije mišljenje o korisnosti sistema, ali potrebno je vrijeme da se kupci naviknu, kaže Bogojević.





# LOVĆEN OSIGURANJE A.D.



Lovćen osiguranje a.d. je kuća sa najdužom tradicijom u Crnoj Gori, a po prikupljenoj premiji, kapitalu i tržišnom učešću vodeća osiguravajuća kuća. Naš cilj je da u svakom momentu kvalitetno odgovorimo na zahtjeve naših klijenata kao i da obezbijedimo dugoročno održavanje dobre poslovne saradnje, koja se temelji na:

- izgradnji povjerenja,
- brizi o našim osiguranicima,
- sigurnoj nadoknadi štete.



Jer Lovćen osiguranje a.d. je  
*Simbol Vaše sigurnosti!*

Sve bliže informacije možete dobiti u INFO CENTRU:

Ul. Slobode 13A  
81000 Podgorica  
Tel: +382 20 404 404  
Fax: +382 20 404 401

Lovćen osiguranje Vas putem raznovrsne i povoljne ponude osiguranja štiti od svih opasnosti koje Vam mogu nanijeti štetu, zato osigurajte:

- sebe i članove svoje porodice,
- svoju imovinu,
- zaposlene i imovinu Vašeg preduzeća,
- računarsku i ostalu opremu,
- kuću ili stan,
- vozila,
- građevinske mašine,
- plovila,
- vazduhoplove,
- objekte u izgradnji i montaži,
- profesionalnu odgovornost,
- opštu odgovornost prema trećim licima,
- robu u transportu,
- životinje,
- usjeve i plodove i mnogobrojna druga osiguranja.



Dr Svetislav Bulatović, ekspert energetskeg tržišta

## REGIONU SU HITNO POTREBNI NOVI IZVORI ENERGIJE

Izgradnja baznih elektrana i investicije u prilično zastarjelu prenosnu mrežu uslov su tehničke i cjenovne stabilnosti. - Realno je da će sa deregulacijom tržišta na početku cijene električne energije inicijalno porasti, ali će onda u dužem roku one pasti i zahvaljujući konkurenciji biti na najnižem mogućem nivou. - Izgradnja podmorskog kabla između Crne Gore i Italije, prije svega, stvorice pozitivniju klimu za investicije u energetske sektor regiona. - Neodrživo je i za ekonomije zemalja u regionu dugoročno štetno voditi socijalnu politiku kroz direktnu dotaciju cijene električne energije, u mjeri u kojoj se to činilo do sad. Ovo su, ukratko, stavovi koje je u ekskluzivnom intervjuu za list „Elektroprivreda“ saopštio dr Svetislav Bulatović, ekspert energetskeg tržišta i dobar poznavalac energetskeg prilika u regionu jugoistoka Evrope.



*Gospodine Bulatoviću činjenica je da nedostatak investicija u oblasti energetike, posljednjih godina, zemlje jugoistočne Evrope čini sve više uvozno zavisnim. Kako biste opisali trenutno stanje u energetskeg sektoru na jugoistoku Evrope i kakve su vaše projekcije za naredni period?*

Iskustvo iz posljednje dvije godine nam je jasno pokazalo koliko je visok stepen uticaja hidrologije na energetske bilans regiona i ujedno kretanje tržišnih cijena električne energije. Ukupna proizvodnja električne energije u regionu je varirala i do nevjerovatnih 40% u ovom periodu. Drugu polovinu 2010. i prvu polovinu 2011. karakterisao je visok nivo padavina i veliki dotoci na akumulacijama, što je stvorilo privid da regionalni kapaciteti odgovaraju potrebama regionalnog konzuma. Druga polovina prošle godine međutim, i prvi kvartal ove godine bili su jedan od najsušnijih perioda u posljednjih nekoliko decenija, i to nas je ubrzo vratilo u realnost. Manja proizvodnja je rezultirala višim tržišnim cijenama. U kombinaciji sa naglim padom temperature u januaru i februaru, ova suša je dovela do akutne krize u snabdijevanju energijom i demonstrialo je koliko je nestabilan regionalni energetskeg sektor. Podsjetiću da je u ovom periodu (januar i februar) izvoz energije iz zemalja koje je-

dine imaju bilansne viškove energije u regionu, prije svega Rumunije i Bugarske, a zatim i Bosne i Hercegovine, u potpunosti obustavljen odlukama njihovih Vlada. Bukvalno sve elektroprivrede u regionu su bile primorane da na tržištu kupuju dodatne količine energije, zarad zadovoljenja svojih, neplanirano velikih i iznenadnih potreba za energijom. Problem je produbljen činjenicom da su se prenosni kapaciteti za uvoz energije u region, od Mađarske ka jugu, u cjelosti popunili, te u region nije bilo moguće dovesti svu neophodnu energiju. Iz tog razloga, pojedine elektroprivrede uopšte nisu ni mogle da dobiju ponude za nabavku dodatnih količina koje su im bile neophodne, bez obzira na cijenu. Suočeni sa ovakvom situacijom, zemlje regiona su pribjegle zatvaranju sopstvenih energetskeg prostora. To su učinili Grčka, Makedonija, Srbija, Bugarska i Rumunija, dok su Crna Gora, i Bosna i Hercegovina proglasili stanje elementarne nepogode. Restrikcije u isporuci energije su oseti-

*Tržište, to jest racionalna cjenovna politika podrazumijeva da se štite oni koji moraju da se zaštite, a da svi ostali plaćaju realnu cijenu električne energije. Tako se daje podsticaj onim investicijama koje su dugoročno održive.*

li potrošači u Makedoniji, Albaniji, Srbiji i Grčkoj. Ovakva poražavajuća situacija je posljedica dugogodišnjeg nedostatka investicija u nove proizvodne kapacitete, na koje stalno upozoravamo. Regionu su hitno potrebni novi izvori, prije svega oni koji će proizvoditi energiju u baznom režimu rada i tako pružiti neophodnu stabilnost u tehničkom i cjenovnom smislu. Dok se to ne dogodi, tržišne cijene u najvećoj mjeri će diktirati dotoci.

*Sasvim je izvjesno da će na Balkanu biti sve teže obezbjeđivati dovoljne količine električne energije te da će porast tranzita uvozne energije često dovesti do „zagušenja“ prenosnih puteva. Koliko će se ta činjenica u budućnosti odraziti na konačni nivo cijena električne energije?*

Uz izgradnju novih, baznih elektrana ovo je ključno pitanje za stabilnost regionalnog energetskeg sektora. U sušnim periodima, kada u regionu nedostaje 20% - 30% energije, uvoz iz centralne Evrope postaje ključan. Kao i većina elektrana, prenosna mreža je dosta zastarjela i često dolazi do kvarova i remonata. U martu ove godine na primer remont dalekovoda između Slovačke i Mađarske je rezultirao time da je MWh energije u našem regionu bio 15 eura skuplji nego u Njemačkoj. U februaru je zbog pomenutih okolnosti, zatvaranju granica i „viših sila“ u regionu, trošak dovođenja jednog MWh energije i zapadne Evrope u region koštao i preko 50 eura.

*Sobzirom na to da Crnogorski elektroprivredni sistem i italijanska Terna uskoro počinju izgradnju podmorskog kabla koji će energetskeg povezati Crnu Goru i Italiju, kako će se realizacija tog projekta odraziti na cijene energije u Crnoj Gori i regionu i da li će se time ujedno popraviti i klima za investiranje u energetskeg sektor?*

Izgradnja ovog kabla inicijalno neće drastično uticati na cijene električne energije u Crnoj Gori i regionu. Pojavom novog, lukrativnog tržišta doći će do blagog rasta tržišnih cijena u našem regionu. Pozitivni efekti izgradnje kabla će biti prije svega u stvaranju daleko pozitivni-



je klime za investicije. A, to će u dužem roku imati željeni uticaj na smanjivanje cijena u Crnoj Gori i na regionalnom tržištu.

*Srbija je potpisala sa Italijom Sporazum o izvozu električne energije preko Crne Gore i podvodnog kabla za Italiju po cijeni većoj od 150 €/MWh. Očekuje se da to isto uradi i Crna Gora, ali i ostale države Balkana. Kakav je Vaš stav o tome i šta to znači za proizvođače i trgovce energijom u našem regionu?*

Ako Srbija zaista ostvari takvu cijenu, biće to lijepa vijest.

*U kom pravcu će se, prema Vašem mišljenju, kretati investicije u energetskom sektoru, da li kroz strateško partnerstvo sa državnim energetskim kompanijama ili nezavisno na bazi koncesija?*

Investicije će se odvijati kroz više modaliteta. Državna elektroprivredna preduzeća u regionu su, po pravilu, u lošoj finansijskoj situaciji i sama ne mogu da izdvajaju dovoljno sredstva za ozbiljne investicije. Kako u većini zemalja našeg regiona prevladava (po meni pogrešan) stav da je državne elektroprivrede po svaku cijenu neophodno zadržati u državnom vlasništvu, razvoj najvećih projekata će se neminovno odvijati po modelu javno-privatnog partnerstva. Imajući u vidu kako je kriza posljednjih godina uticala na veliku većinu zapadnoevropskih energetskih kompanija, kao i prevladajuće okolnosti na tržištu, pronalaženje ozbiljnih investitora neće biti ni malo lagan posao.

*Potpisivanjem Sporazuma o energetskoj zajednici sve zemlje jugoistočne Evrope obevezale su se na potpuno otvaranje energetskog tržišta 2015. godine. Međutim, s obzirom na trenutni nivo cijena električne energije koje su daleko ispod tržišnih, da li je realno očekivati da se u naredne tri godine stvore neophodne pretpostavke za otvaranje konkurentskog tržišta energije u ovom regionu?*

Realno je očekivati da će u tom periodu barem započeti proces deregulacije tržišta, prevashodno u segmentu industrijskih i komercijalnih potrošača. Već godinama postoji većina regulatornih pretpostavki da se to dogodi, ali je izostala politička volja. Deregulacija i stvaranje funkcionalnog tržišta se često kosi sa kratkoročnim političkim ciljevima i zahteva duži vremenski rok od trajanja jednog mandata vlasti. Proces pristupanja EU i neodrživost sadašnjeg pristupa polako, ali sigurno nameće tu obavezu, iz koje se onda stvara neophodan politički konzesus po tom pitanju.

*Kako će se otvoreno tržište odraziti na položaj krajnjeg kupca*



*električne energije, odnosno da li je realno očekivati veći porast cijena?*

Realno je da će sa deregulacijom tržišta cijene električne energije inicijalno porasti, ali će onda u dužem roku one pasti i zahvaljujući konkurenciji biti na najnižem mogućem nivou. Dugoročno gledano, postojanje funkcionalnog tržišta električne energije je apsolutni preduslov da se energetski sektor postavi na održive osnove. To prije svega znači da mu se omogući normalan razvoj kako bi se zadovoljile potrebe rastućeg konzuma, da prema potrošnji električne energije imamo racionalniji pristup, da se višestruko podspješi energetska efikasnost i da snažan podsticaj energetski efektivnim industrijama. Dugoročno dakle tržište će donijeti mnoge benefite za krajnje potrošače, uključujući i niže cijene.

*Regionu su hitno potrebni novi izvori, prije svega oni koji će proizvoditi energiju u baznom režimu rada i tako pružiti neophodnu stabilnost u tehničkom i cjenovnom smislu. Dok se to ne dogodi, tržišne cijene u najvećoj mjeri će diktirati dotoci*

*Da li je potrebno, i na koji način države regiona treba da promijene višedecenijski stav da je električna energija socijalna kategorija, a ne roba kao i svaka druga?*

Već godinama ukazujemo da je neodrživo i za ekonomije zemalja u regionu dugoročno štetno voditi socijalnu politiku kroz direktnu dotaciju cijene električne energije, u mjeri u kojoj se to činilo do sada. Na taj način ne samo da se onemogućava normalan razvoj elektroprivrede i nove investicije u energetiku, već se šalju pogrešne ekonomske poruke i ohrabruju se pogrešne vrste investicije. Primjer smederevske željezare ili podgoričkog KAP-a to jasno pokazuje. I pored jake subvencije države kroz dotirane cijene električne energije, ova dva sistema ne mogu da opstanu i normalno

se razvijaju. Jednostavno, dugoročno ne mogu biti konkurentni. Država se tu naravno suočava sa teškom situacijom, bez subvencionisane cijene električne energije zaposleni u željezarama i njihove porodice bi ostale bez prihoda. Iz tog razloga se odlaže ono što je neminovno. Ali, ako su opravdane dotacije u slučajevima gdje je izražen socijalni momenat, na primjer u sistemima koji zapošljavaju veliki broj ljudi, ili kod siromašnih građana koji ne mogu da plate realnu cijenu energije, potpuno je neopravdano da se podjedanko dotiraju svi ostali – i bogati građani, i ostatak industrije, uslužne djelatnosti... Tržište, to jest racionalna cjenovna politika podrazumijeva da se štite oni koji moraju da se zaštite, a da svi ostali plaćaju realnu cijenu električne energije. Tako se daje podsticaj onim investicijama koje su dugoročno održive.

*Na kraju, u kojoj mjeri će se obezbeđenja odgovarajućeg procenta energije iz obnovljivih izvora i podsticajne mjere u tom pravcu odraziti na cijenu električne energije koja se isporučuje krajnjem kupcu?*

Ne očekujem da će obnovljivi izvori značajno uticati na cijenu električne energije u regionu. Iz dva razloga. Prvi je taj da ozbiljan razvoj obnovljivih izvora zahteva ozbiljne podsticajne mjere, a od zemalja bivše Jugoslavije samo Slovenija ima dovoljno veliki BDP da takve mjere bezbolno podnese. Imajući u vidu stanje regionalnih ekonomija, ne vidim da će razvoj obnovljivih izvora biti visoko na listi prioriteta. Mislim da će vlade prije trošiti sredstva iz budžeta na druge sektore nego na subvencije proizvodnje energije iz obnovljivih izvora. Čak i ako se to dogodi, uticaj na cijene neće biti značajan. Naša računica pokazuje da će se u normalnim hidrološkim uslovima cijena MWh smanjivati za po 1 euro na svakih 2000 MW novoinstalisanih kapaciteta iz obnovljivih izvora.

**Mitar Vučković**



## BRISSEL: EU Direktiva o energetskoj efikasnosti?

Direktiva Evropske unije o energetskoj efikasnosti iz 2011, ključni instrument za postizanje cilja smanjenja potrošnje energije u ovom bloku zemalja 20% do 2020, javno je podržavana, ali države Unije ne žele da je sprovede, konstatuje **EurActiv**. Belgija, Danska, Irska, Poljska, Italija, Luksemburg i Slovenija pripadaju grupi „prijatelja“ Direktive, ali starije EU članice blokiraju ambiciozni tekst, prenijeto je agenciji. Pri tom Britanija, Nemačka, Francuska, Holandija i Španija obrazlažu otpor time da već imaju sopstvene šeme energetske efikasnosti, ili da im je nježno sprovođenje nemoguće poslije usvajanja oštrih budžetskih rezova. One to argumentuju i činjenicama da su ove obaveze pošteđeni neki drugi sektori, poput transporta. Mnoge velike energetske kompanije navode da su već prezagušene ekološkim obavezama. Temelj direktive je godišnje smanjenje potrošnje energije korakom od 1,5%, koji države moraju da nametnu snabdjevačima energijom. Ovaj zahtjev iz člana 6. Direktive, podržan od Evropskog parlamenta i danskog predsjedavanja EU, vodio bi, na primer, neto smanjenju prodaja energije kolosima poput nemačkog **RWE-a**, ili francuskog **EDF-a**. Savjet ministara EU je, međutim, odbio čl. 6 u postojećem obliku i zamenio ga sa „obligacionom šemom energetske efikasnosti“. On traži uvjeravanja od energetskih kompanija da sprovede poboljšanja energetske efikasnosti u ukupnom obimu energije od 1,5% ušteda u odnosu na potrošnju iz prethodnih godina. Drugim riječima, to bi značilo da trgovci energijom ne bi više morali da smanjuju godišnje prodaje, konstatuje **EurActiv**. Predsjedavajući Danska organizovaće o ovom pitanju još četiri „trijaloga“ između Parlamenta, Savjeta i Komisije, dok 1. jula ne preda rukovođenje EU Kipru.

## NJEMAČKA: Siromašni Njemci žive bez struje

U Njemačkoj je, čak, 15 odsto stanovništva trenutno bez električne energije zbog neizmirivanja računa. Socijalne ustanove sada traže uvođenje posebnih „socijalnih tarifa“ za siromašne. Prema podacima njemačkih organizacija za zaštitu potrošača, godišnje oko 600.000 domaćinstava makar privremeno ostane bez struje. Električna energija konstantno poskupljuje: samo tokom 2011. godine poskupjela je u proseku oko 10 odsto, uključujući i ostale životne troškove koji su u kontinuiranom porastu, što za posledicu ima neredovno izmirivanje računa za električnu energiju, najviše među penzionerima i samohranim roditeljima, saopšteno je iz Udruženja za zaštitu potrošača Sjeverne Rajne Vestfalije, nadležne za pitanja vraćanja dugova.  
**/Dojče Vele/**

## ZAGREB: Poskupljenje u skladu sa zakonom

Hrvatska energetska regulatorna agencija (HERA) saopštila je kako je Vlada odluke o povećanju cijena energije donijela na temelju postupaka pokrenutih za promjenu cijena energije iz 2010. godine, na što ima zakonsko pravo. «Najnovije odluke o povećanju cijena energije Vlada je donijela na temelju postupaka pokrenutih za promjenu cijena energije iz 2010. godine, na što Vlada ima zakonsko pravo. Domaćinstva u Hrvatskoj od 1. maja, troše 20 odsto skuplju električnu energiju te u prosječno 22 odsto skuplju prirodni plin. Po podacima **HEP-a**, raspon poskupljenja električne energije za domaćinstva kreće se od 18 do 21 odsto, zavisno od karakteristika potrošnje, odnosno od toga da li se radi o jednotarifnim ili dvotarifnim brojilima, zatim nivoa potrošnje kod dvotarifnih, u višoj i nižoj tarifi i slično. I u Ministarstvu gospodarstva kažu kako je sve po zakonu te da je Ministarstvo ispunilo sve svoje proceduralne obaveze, a i u HEP-u tvrde da su poštovali propisanu proceduru. Nasuprot tome, neka udruženja potrošača i sindikati Vladinu odluku o poskupljenju električne energije i plina smatraju zakonski diskutabilnom. Tako **Nezavisni hrvatski sindikati** (NHS) razmatraju mogućnost otvaranja sudskog spora protiv Vlade zbog odluke o poskupljenju struje i plina, smatrajući da Vlada nije ispunila propisanu proceduru koja je morala prethoditi odluci o poskupljenjima, rekao je **Hini** predsjednik NHS-a **Krešimir Sever**. Sever kaže kako je Vlada, odnosno Ministarstvo gospodarstva, moralo kao i prilikom prethodnih poskupljenja, prije odluke o poskupljenju zatražiti mišljenje HERA-e. I ovom prilikom naglašavamo, kako saglasno Zakonu, niti **Ministarstvo gospodarstva** niti Vlada nisu vezani mišljenjem HERA-e u postupku odlučivanja o visini cijena energije», navodi se u saopštenju HERA-e.  
**/energetika-net.com/**

## NJEMAČKA: Njemačka u svim scenarijima dostiže ciljeve u OIE

Obnovljivi izvori energije će dugoročno gledano biti znatno jeftiniji od snabdijevanja energijom na bazi uglja, nafte i plina, navodi se u istraživanju koje su sprovedli renomirani njemački istraživački instituti. Vodeće pitanje studije «Dugoročni scenariji i strategije za širenje obnovljivih izvora energije u Njemačkoj» bilo je pod kojim se uslovima mjere usvojene prošle godine sa ciljem potpune transformacije energetskog sistema se mogu sprovesti do 2050. Prema nalazima studije, udio obnovljivih izvora energije u proizvodnji električne energije će biti oko 40% do 2020. u svim scenarijima, a time i znatno iznad cilja od 35% koji je definisala njemačka vlada. Njemačka je već prošle godine dostigla udio od 20% obnovljivih izvora energije u energetskom miksu. Tri glavna scenarija za 2050. prognoziraju povećanje udjela obnovljivih izvora energije na 85-87%. Studija je obratila posebnu pažnju na ekonomske učinke transformacije energetskog sistema. Obnovljivi izvori energije, trenutno, su još skuplji od uglja, nafte i plina. Međutim, dok je za cijene uglja, nafte i plina predviđen dalji rast, obnovljivi izvori energije postajati će sve više isplativiji. Ukoliko se dosljedno nastavi sa sprovođenjem energetskih ciljeva, stručnjaci očekuju da će prosječna cijena električne energije iz obnovljivih izvora u 2030. iznositi oko 7.6 centa/kWh, dok će troškovi električne energije iz uglja i prirodnog plina narasti na više od 9 centi/kWh.  
**/energetika-net/**

## NIŠ: Srbija bi i bez elektrana mogla da izvozi struju

Profesor matematike Milija Stojanović iz Niša izumio je rotor sa samopodešavajućim lopaticama, koji može da koristi energiju riječnih tokova i vjetra minimalne brzine. Stojanović tvrdi da bi se samo primjenom tog pronalaska na hidrocentrali kapacitet proizvodnje povećao 20 do 30 odsto, što znači da uz minimalna ulaganja mogu da se zadovolje sve potrebe Srbije za električnom energijom. Stojanovićev patent je zainteresovao Amerikance, tako da se može desiti da najprije bude ugrađen u američke vjetrogeneratore. Suština je, kako objašnjava da se lopatice same podešavaju kada će da primaju energiju, a kada ne. To omogućava inovacija kojom su lopatice postavljene na pomoćnim osovinama, a posebnim okvirima fiksirane na glavnu osovinu. Time se postiže i te kako veća efikasnost od klasičnog rotora, a lopatice mogu da se naprave od aluminijuma ili platna. Kada bi njegov „točak“ za dobijanje energije i praktično zaživio, za upotrebu ne bi bilo potrebno da se grade nove brane na rijekama i potapaju ogromne površine. Stojanović ukazuje da ovaj izum može da se primijeni i na hidrocentralama na morskim strujama, što do sada nikada nije rađeno. Objlašnja da i njegov rotor ima niz boljih osobina za korišćenje energije vjetra, jer omogućava samostalno usmjeravanje za maksimalni prijem.  
**/RTS/**



## POČEO SA RADOM CALL CENTAR U FC SNABDIJEVANJE

# PRIBLIŽITI SE KUPCU

Obezbijediti da kupac, u svakom trenutku na kvalitetan i brz način, bude objektivno informisan o svim servisima koje pruža Elektroprivreda Crne Gore i pomoći kupcu da razriješi eventualne nedoumice vezane za račun za utrošenu električnu energiju, osnovni su motivi osnivanja **Call centra** u okviru FC Snabdijevanje. Centar je zamišljen kao početak ozbiljnog posla koji će se, vremenom, konceptijski i kadrovski razvijati i usavršavati do jednog savremenog, velikog Call Centra. No, za sada petočlana, mlada ekipa uspijeva da u potpunosti ispuni odgovoran zadatak koji podrazumijeva njegovanje i unapređenje odnosa sa kupcima, kroz neposredan kontakt. Besplatnih poziva na broj **19100**, dnevno bude dosta, a svakom kupcu mora se podjednako posvetiti pažnja.

**Slađana Stanković**, jedna od dvije operaterke ističe da je prvih dana dnevno zvalo i do 500 kupaca. Telefon je, kaže, zvonio bez prekida, da bi se, kasnije, broj poziva donekle smanjio, tako da je sada najfrekventnije u vrijeme dospelja računa, kada bilježimo oko 200 poziva na dan. - Najčešće traže objašnjenja stavki na računu, naročito pitanje angažovanja distributivnih kapaciteta i vremenskog perioda za obračun jeftine tarife. Veliko je interesovanje za mogućnost subvencija, kao i popusta za redovne platiše. Traže se instrukcije za plaćanje struje iz inostranstva i uvid u kreditnu karticu, kao i objašnjenja u vezi sa Protokolom o plaćanju zaostalog duga. Ponekad ima i pitanja pogrešno adresiranih na EPCG, ali zaista se trudimo da uvijek budemo ljubazni i predusretljivi, kaže uz osmijeh Slađana. Činjenica je da se bez lojalnog i zadovoljnog kupca ne može računati na dobar poslovni rezultat. Tome doprinosi i ovakav Call centar, čije osnivanje nailazi na pozitivne reakcije i kod kupaca. Zado-

voljni su jer u najkraćem roku mogu dobiti preciznu informaciju i, eventualno, otkloniti nedoumice koje se tiču računa za utrošenu električnu energiju, načine plaćanja, dinamiku izmirenja dugova...

Za informacije koje treba obezbijediti kupcima svakodnevno se brinu i **Ivan Čolaković** i **Marija Milović**, PR specijalisti, koji „obrađuju“ pitanja na koja ne mogu da odgovore operaterke Slađana Stanković i **Ivana Sjekloća**. Ukoliko ni oni nemaju odgovor na neko usko stručno pitanje, u zavisnosti od teme, proslijeđuju ih nadležnim sektorima. U svakom slučaju trude se da kupac u najkraćem vremenu dobije traženu informaciju.

U zajedničkom poslu pomaže im i **Milan Perović**, administrator sistema. Osim telefonskih, u Centru imaju i veliki broj pisanih zahtjeva ili reklamacija. Planiraju i uvođenje kutija za prigovore. Na taj način će potrošači, takođe, moći da iznesu svoje pritužbe, nedoumice a, naravno i pohvale. Centar sagledava i sveukupnu situaciju na terenu i svakodnevne aktuelnosti, a zatim obavještava menadžment o trenutnim teškoćama sa kojima se kupci susreću.

U svakodnevnoj komunikaciji, zaposleni u Centru savjetuju redovnost u izmirenju obaveza prema EPCG čime se izbjegavaju sve neugodnosti ili oblici prinudne naplate.

*Bojičić: Još ne možemo govoriti da imamo Call Centar u pravom smislu te riječi budući da ga je potrebno tehnički bolje osposobiti i instalirati modernu telefonsku centralu, po ugledu na velike Centre kako bi se i EPCG predstavila kao moderna kompanija koja ima za cilj brigu o svojim kupcima.*

- Ako se desi da kupci krenu sa negativnim stavom, u jednoj opuštenoj priči smirimo tenzije. Veoma smo taktični kad komentarišemo račune koji izazivaju veliko uzbuđenje kod nekih. Iako dnevno primimo veliki broj poziva, nijedan građanin ne bude nezadovoljan i ne ponese loš utisak, ističe Slađana Stanković.

Direktor FC Snabdijevanje **Vladimir Bojičić**, smatra da Call Centar, u suštini, treba da bude jedna od najreprezentativnijih službi uspješne kompanije i da predstavlja glavno mjesto kontakata sa kupcima. - Još ne možemo govoriti da imamo Call Centar u pravom smislu te riječi budući da ga je potrebno tehnički bolje osposobiti i instalirati modernu telefonsku centralu, po ugledu na velike Centre kako bi se i EPCG predstavila kao moderna kompanija koja u svakom trenutku brine o svojim kupcima. Za dobro i pravilno funkcionisanje jednog ovakvog servisa u sistemu EPCG potrebno je veliko iskustvo i kvalitetan kadar. Naš Centar za kontakt sa kupcima to i posjeduje. Postoji spremnost zaposlenih za daljim usavršavanjem i sticanje novih iskustava u oblasti sofisticiranih tehničkih rješenja. Svi su tu da daju maksimalan doprinos u pružanju informacija koje su potrebne kupcima, u čemu velikim dijelom i uspijevaju. O tome svjedoči i podatak da se dnevno odgovori i na nekoliko stotina poziva koji su najučestaliji u prvim danima nakon distribuiranja računa – zaključuje Bojičić.

Zaposleni u Centru: Marija, Slađana, Ivana, Ivan i Milan jedinstveni su u ocjeni da ih ispunjava ovako dinamičan i zahtjevan posao. Ovaj uigrani tim, po prirodi posla energičan i komunikativan, inspiraciju za svakodnevni rad nalazi u doprinosu što boljoj reputaciji naše kompanije kroz zadovoljstvo kupaca koje je iznad svega.

**O. Vulanović**



Ivan, Milan i Marija

Slađana Stanković



# POSEBAN RITAM ŽIVOTA

Mrežom se upravlja danonočno. Sve zavisi od dispečera, njihovog znanja i iskustva. Zato, da bi se neko prihvatio dispečerskog posla treba, pored inženjerskog znanja, da prođe i zahtjevnu obuku.

**S**ektor za upravljanje distributivnom mrežom kojeg konstitušu Služba upravljanja (Dispečerski centar) i Služba za analizu rada i planiranje pogona posjetili smo u namjeri da čitaocima korporativnog lista predstavimo ekipu inženjera, ljudi interesantnih zbog toga što rade „drugačiji“ posao u svojoj struci.

Direktor Sektora, **Dragan Bakić**, u EPCG radi već 33 godine, od čega u Dispečerskom centru više od dvije decenije. Jedan je od šesnaestorice ljudi kojima je povjereno upravljanje i nadzor nad mrežom i postrojenjima 35 kV, te analiza rada i planiranje. U timu je 10 dispečera, na čelu sa šefom, četvero planera i direktor. Svi su inženjeri, osim dvojice elektrotehničara sa višedecenijskim radnim iskustvom koje, kako u šali kažu, drže kao „malo vode na dlanu“. Odgovornost je velika, pa Bakić svako jutro prvo obiđe dežurne dispečere da vidi kako je prošla noć.

-Mrežom se upravlja danonočno. Ovdje sve zavisi od dispečera, njihovog znanja i iskustva. Zato, da bi se neko prihvatio dispečerskog posla treba, pored inženjerskog znanja, da prođe i zahtjevnu obuku. Sistem prvo upoznavaju na terenu obilazeći postrojenja i trase dalekovoda. Poslije toga, još godinu u Centru se upoznavaju sa procedurama, pravilima i uputstvima i tek nakon toga sposobni su da, u svakom trenutku, potrošačima pruže puni komfor - kaže Bakić.

Najteže je, međutim, prilikom intervencije na nekom od brojnih distributivnih dalekovoda, kada je potrebno isključiti napon u tom dijelu mreže. U tim trenucima u rukama dispečera su ljudski životi. Koncentracija ne smije da padne nijednog trenutka.

-Šta i kako rade ovi ljudi treba vidjeti kada su havarije i loše vrijeme, pa bude problema u više djelova mreže. Tada je muka, tada treba imati nerve. Specifičan je ovo posao, drugačiji je ritam življenja. Čovjek mu se mora potpuno posvetiti, kaže Bakić.

U smjeni smo zatekli dispečere **Sretena Krstajića** i **Vasa Zekovića**. U njihovom društvu je i šef Centra **Momir Gobović**, koji u EPCG radi skoro tri decenije. Tumače nam šta se vidi na monitorima ispred njih. Tu su dnevni izvještaji o svim manipulacijama u toku dana i podaci o beznaponskim stanjima. Sve se to zapisuje i u knjigu. Na jednom od monitora je i prenosna **SKADA**, da bi imali pregled dešavanja i u prenosnoj mreži. Kažu da dnevno obave na stotine telefonskih razgovora i da je posao vrlo zahtjevan i naporan, posebno kada nevjernice prouzrokuje havarije na mreži. U svakom trenutku, moraju da znaju šta se događa u sistemu koji obuhvata 129 distributivnih TS i više od 1.000 km 35 kV dalekovoda. Kada im se jave ekipe sa terena, tačno znaju gdje se u tom trenutku nalaze. Svakodnevno komuniciraju sa njima, ali i sa uklopničarima u trafostanicama, inženjerima održavanja, rukovodocima elektrodistribucija. Imaju odličnu saradnju sa svima, posebno sa ekipama za održavanje DV 35 kV, koje besprekorno rade svoj posao.

Prisjećaju se kako je teško bilo u februaru za vrijeme vanrednog stanja. Iako su obično u smjeni po dvojica, tih dana bilo ih je trostruko više, a da bi skratili komunikaciju i bili operativniji, Centar nije napuštao ni **Dragan Radošević**, šef Službe održavanja DV 35 kV.

Rad u Sektoru za upravljanje distributivnom mrežom organizovan je po principu dvadesetčetvoročasovnog dežurstva. Smjena traje 12 sati. Ovo je jako odgovoran i stresan posao koji ne može da radi svako. Dežurni dispečeri rade pod velikim pritiskom. Ali ovi ljudi navikli su da se nose sa svim izazovima veoma zahtjevnog posla kojem su potpuno posvećeni. Posebnima ih čine i gostoljubivost, otvorenost i predusretljivost, zbog čega je bilo zaista lijepo u njihovom društvu provesti dio dana.

**Biljana Mitrović**



Podstiču pouzdan rad sistema: Zora Bakić, „planeri“

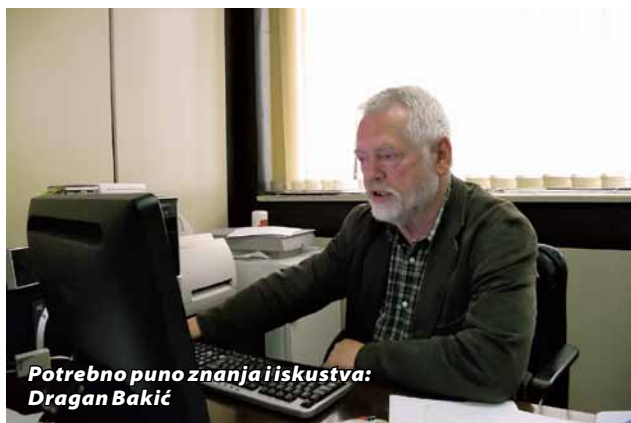
## DRAGOCJENA POMOĆ PLANERA

Ekipu čine i četvero zaposlenih u Službi za analizu rada i planiranje kojom rukovodi **Zora Bakić**. Njihov svakodnevni posao je evidencija, sistematizacija, softverska obrada, kontrola i memorisanje u bazu podataka svih planiranih i neplaniranih prekida na 35 kV mreži.

-Analizom karakterističnih indeksa prekida daje se jasnija slika o kvalitetu isporučene električne energije. Sagledavanjem trendova rasta i opadanja pojedinih pokazatelja funkcionisanja elektrodistributivnog sistema mogu se najefikasnije planirati investicije i rekonstrukcije kritičnih djelova sistema, čime se podstiče njegov pouzdan rad, objašnjavaju nam planeri.

Softverski obrađeni podaci o prekidima u mreži dobra su podloga za kreiranje vjerodostojnih sedmičnih, mjesečnih i periodičnih izvještaja. Upravo to je odgovornost zaposlenih u Službi za analizu rada i planiranje pogona.

Umješnost planiranja ogleda se i u izradi planova za optimalna uklopna stanja i rezervnih planova tokova energije u slučaju nepredviđenih okolnosti i izmjene pogonske spremnosti pojedinih elemenata sistema. Prilikom izvođenja planiranih i radova koji uslijede poslije prinudnih ispada, u komunikaciji sa ostalim službama sagledavaju se svi parametri koji utiču na rad sistema i odlučuje o manipulacijama najefikasnijim i najkorisnijim za krajnjeg potrošača.



Potrebno puno znanja i iskustva: Dragan Bakić



Gostoljubivi, otvoreni, predusretljivi: Detalji iz Dispečerskog centra

# VISOK NIVO KVALITETA USLUGA

Kompletna mreža i trafo stanice na području ED Kotor trenutno su u odličnom stanju. Izgradnjom nove trafo stanice u Škaljarima osjetno će se povećati pouzdanost distributivnog sistema i obezbijediti mogućnost za priključenje većeg broja potrošača u toj primorskoj opštini.



**Cilj nam je da održimo postojeće stanje:**  
**Predrag Bogetić**

Uspješno odrađeni remontirani svih 35 kV vodova i 35/10kV trafostanica u kojima će se ugraditi i savremeni prekidači, samo su dio onoga čime se objektivno mogu pohvaliti zaposleni u kotorskoj Elektrodistribuciji. Potvrđuju to i riječi direktora **Predraga Bogetića** koji ističe da su distributeri u toj primorskoj opštini uspjeli da dostignu visok nivo kvaliteta usluga za sve kupce električne energije na području koje pokrivaju.

*Pored povećanja kvaliteta i pouzdanosti nova TS „Škaljari“ obezbijediće mogućnost priključenja na mrežu većeg broja potrošača, što je veoma važno za turizam i industrijski razvoj opštine Kotor.*

-Kompletna mreža i trafo stanice na području ED Kotor trenutno su u odličnom stanju, tako da je sada naš osnovni cilj da ih održavamo u dobroj kondiciji. Prethodnih godina imali smo veći broj havarijskih stanja, raznih i brojnih vrsta kvarova, koji su ometali bilo kakvo planiranje, jer su pravili ispade koji su naravno bili prioritetni za naše intervencije. Sada smo ušli u plansko održavanje mreže, što nam je i bio cilj, ističe Bogetić.

Razuđen teren sa 17,5 hiljada mjernih mjesta u potpunosti servisira pedesetak zaposlenih u ED Kotor koji su, pored redovnog održavanja postojećih objekata, trenutno posvećeni i priprema za izgradnju trafo stanice u Škaljarima čime će se osjetno povećati pouzdanost distributivnog sistema u toj opštini.

-Trenutno to je najveća investicija na području ED Kotor. Ukupna vrijednost projekta je oko 2,6 miliona eura. U toku su pripremi, tačnije građevinski radovi na tom objektu, koji se gradi u neposrednoj blizini stare trafo stanice koja će biti porušena odmah nakon puštanja u funkciju novoizgrađene. Završetkom tog projekta dobiće se veća snaga, a time i kvalitetnije snabdijevanje potrošača uvezanih na trafo stanicu Škaljari. Pored toga realizacijom tog projekta obezbijediće se i mogućnost priključenja na mrežu većeg broja potrošača, što je veoma bitno za turizam i industrijski razvoj opštine Kotor, ističe Predrag Bogetić.

U kotorskoj Distribuciji planiraju i modernizaciju SCADE sistema čime će dodatno biti unaprijeđeno upravljanje distributivnom mrežom. Tokom tekuće godine u Kotoru će početi i implementacija Projekta unaprijeđenja sistema mjerenja, što će po mišljenju Bogetića poboljšati poslovanje i doprinijeti smanjenju gubitaka. Prvi čovjek ED Kotor ističe da bi redovno održavanje sistema i realizacija investicija bili znatno efikasniji i brži da nije „neizvjesnog i prilično sporog“ postupka javne nabavke.

**Miodrag Vuković**

## Sa elektromonterima ED Kotor VLADAJU SITUACIJOM

Dobro opremljeni, složni i motivisani, operativci kotorske Elektrodistribucije uspijevaju da distributivnu mrežu na području te primorske opštine održavaju stabilnom.

Poslovođa u ekipi za održavanje **Nikola Krivokapić**, čiji petočlani tim zatičemo dok se, poslije redovnog jutarnjeg sastanka, sprema za odlazak na dnevni zadatak zadovoljno ističe da u posljednje vrijeme nijesu imali veliki broj intervencija te da se stanje na području ED Kotor generalno može ocijeniti kao odlično.

-Iako je područje našeg djelovanja dosta veliko, a konfiguracija terena primorska, dijelom i brdska, zahvaljujući dobro odrađenom poslu na održavanju stanica i mreže, moram konstatovati da u potpunosti „vladamo situacijom“. Hoću da istaknem, trenutno, nema kvarova i ispada koje naše ekipe ne mogu blagovremeno i kvalitetno otkloniti-naglašava Krivokapić.

I šef poslovnice Grbalj **Miomir Ostojić** kaže da on sa još trojicom kolega zaposlenih u toj poslovnici uspješno „pokriva“ područje koje se proteže od Trstena i Jaza do ulaza u tunel Vrmac, a dijelom prilazi i obroncima Lovčena.

-Svakodnevno smo angažovani na održavanju uglavnom vazdušnih vodova, na montaži i demontaži prateće opreme, stubova, tačnije svih poslova koje distributeri obavljaju. U slučaju nekih većih radova, nama koji radimo i živimo kao jedna manja porodica, u pomoć priskoče ekipe iz matične distribucije u Kotoru, kao i ekipe Elektrogradnje iz Podgorice, kaže Ostojić.

Ostojić, međutim, naglašava da se obim njihovog posla iz godine u godinu povećava, pogotovo u ljetnjim mjesecima zbog turističke sezone.

-Ljeti je mreža više opterećena zbog popunjavanja brojnih vikend naselja, pa se češće dešavaju kvarovi, a samim tim osjetno se povećava i broj naših intervencija. Pored toga, želim da napomenem da zaposleni u Grblju redovno očitavaju i mjerna mjesta, dodaje Ostojić uz zaključak da gdje god postoji sloga i pravilna raspodjela poslova, kao što je slučaj u poslovnici Grbalj, ne postoji bojazan da se obaveze neće završiti.



**Nema kvara kojim ne možemo blagovremeno da otklonimo:**  
**Nikola Krivokapić**



**Veći obim posla u ljetnjim mjesecima:**  
**Miomir Ostojić**



# LJUBAZNOST PRIJE SVEGA

*Ukoliko ste kupac električne energije u Kotoru i imate bilo kakvu nedoumicu oko računa, načina plaćanja ili želite, jednostavno da podmirite potrošeno, posao će vam biti olakšan, jer će vas u lokalnom Snabdijevanju dočekati ljubazni šalterski radnici. Na sreću, neprijatnosti je malo. Kotorani su kulturni i odgovorni građani sa kojima je zadovoljstvo saradivati.*

**K**orektan i uljudan odnos prema kupcima električne energije u Kotoru dosljedno njeguju blagajnik **Ratko Vujadinović** i operateri **Mirjana Pokrajac** i **Raduša Ćorović**. Ovakva klima ne iznenađuje ako se zna da je OJ Snabdijevanje Kotor kompaktna sedmočlani kolektiv, uvijek raspoložen za međusobno pomaganje i saradnju. To naročito ističe Mirjana Pokrajac, dugogodišnji iskusni radnik, koja je zadužena za komunikaciju sa strancima. Zahvaljujući znanju engleskog jezika kojeg je, napominje, „ponijela“ iz „starinskog“, gimnazijskog obrazovanja olakšan joj je svakodnevnii posao koji je, kako kaže, mnogo kompleksniji u odnosu na 2005.godinu kada je FC Snabdijevanje

*Složenost posla je mnogo veća nego ranije, ali nastojimo da radimo što bolje, u interesu kolektiva, naših kupaca, a samim tim, i u našem ličnom interesu.*

formirano. Da je klasičan šalterski posao prošlost Mirjana Pokrajac ilustruje činjenicom da to radno mjesto iziskuje informisanost o svim važnijim zbivanjima u EPCG kako bi odgovorili na brojna pitanja i potrebe kupaca, počevši od tumačenja stavki sa novog računa, Protokola o plaćanju, subvencija, preko reklamacija, promjene mjernih mjesta... Spremni su i na duga, podrobna objašnjenja kupcima sa potpisanim Protokolima o tome koju su ratu propustili da plate uprkos oprečnim tvrdnjama sa druge strane. Efikasnosti i kvalitetu posla doprinose novi biling sistem kojim je obezbijedena veća automatizacija poslovnog procesa. Ono što su od šalterskog rada zadržali i to rado, je otvorenost prema potrošaču, strpljenje i stav koji imponuje i koji na najbolji način reprezentuje kompaniju kojoj pripadaju.

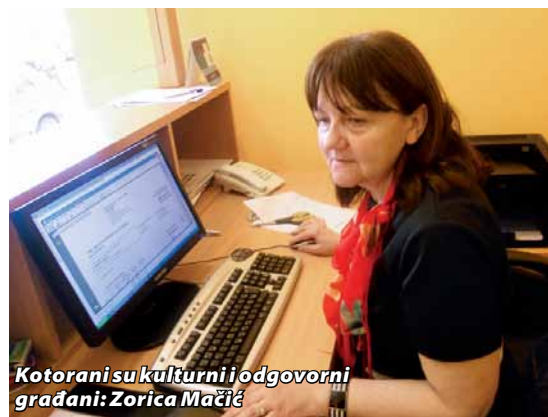
- Složenost posla je mnogo veća nego ranije, ali nastojimo da radimo što bolje, u interesu kolektiva, naših kupaca, a samim tim, i u našem ličnom interesu. Zato nam nije teško ni da se nosimo sa gnjevnim pojedincima koje, na kraju, ipak, ubijedimo u neminovnost plaćanja potrošene električne energije. Lijepi gestovi kojih, takođe, ima olakšavaju nam svakodnevnicu i daju elan za dalji rad-zaključuje Mirjana Pokrajac.

Operaterki **Zorici Mačić** povjeren jener popularan, ali neizbježan i veoma odgovoran posao isključenja neurednih platiša

koji sa uspjehom obavlja. Ona daje naloge za „kidanje“ struje do kojeg najčešće ne dođe jer se, kaže, uglavnom sa kupcem dogovore oko plaćanja računa u mjesečnim ratama. U tim situacijama često je napeto, nekad i na granici incidenta, jer izvestan broj potrošača troši energiju, ali ne voli plaćanje računa. Upoređuju se sa komšijama koji, po njihovom mišljenju, prolaze bolje, jednom riječju, traži se krivac koji je uvijek neko drugi.

-Ne pada mi teško kontakt sa ljudima. Navikli smo na razne načine ophođenja. Izbjegavamo raspravu, stišamo uzbuđenje i u jednom mirnom tonu, argumentovano, objasnimo kupcu šta ga interesuje. Na sreću, neprijatnosti je malo. Kotorani su kulturni i odgovorni građani sa kojima je zadovoljstvo saradivati – napominje Zorica Mačić.

**Olivera Vulcanović**



*Kotorani su kulturni i odgovorni građani: Zorica Mačić*



*Lijepi gestovi daju elan za dalji rad: Mirjana Pokrajac*

## STOPROCENTNA NAPLATA PERMANENTNI CILJ

Šef kotorskog Snabdijevanja, **Nebojša Rakočević**, navodi da u tom gradu nema velikih potrošača te da je prošlogodišnji stepen naplate od 89,95 odsto uglavnom zbir manjih uplata. Rakočević nije nezadovoljan prošlogodišnjim rezultatima, ali ističe da je stoprocentna naplata permanentni cilj kojem se treba uporno težiti.

-U skladu sa tom intencijom stalno pokušavamo animirati i ubijediti sve kupce koji imaju dugovanja da obavezno izmire svoje obaveze. Često ih i preko talasa lokalnog radija i drugih medija pozivamo da dođu da se dogovorimo, a onima koji se ne odazovu dostavljamo opomene. Sve te aktivnosti dale su rezultata o čemu govori „reprogram“ oko milion eura vrijednog duga, kaže Rakočević i ocjenjuje da se ekonomska kriza osjeća i u Kotoru, iako je ekonomska struktura kupaca relativno povoljna.

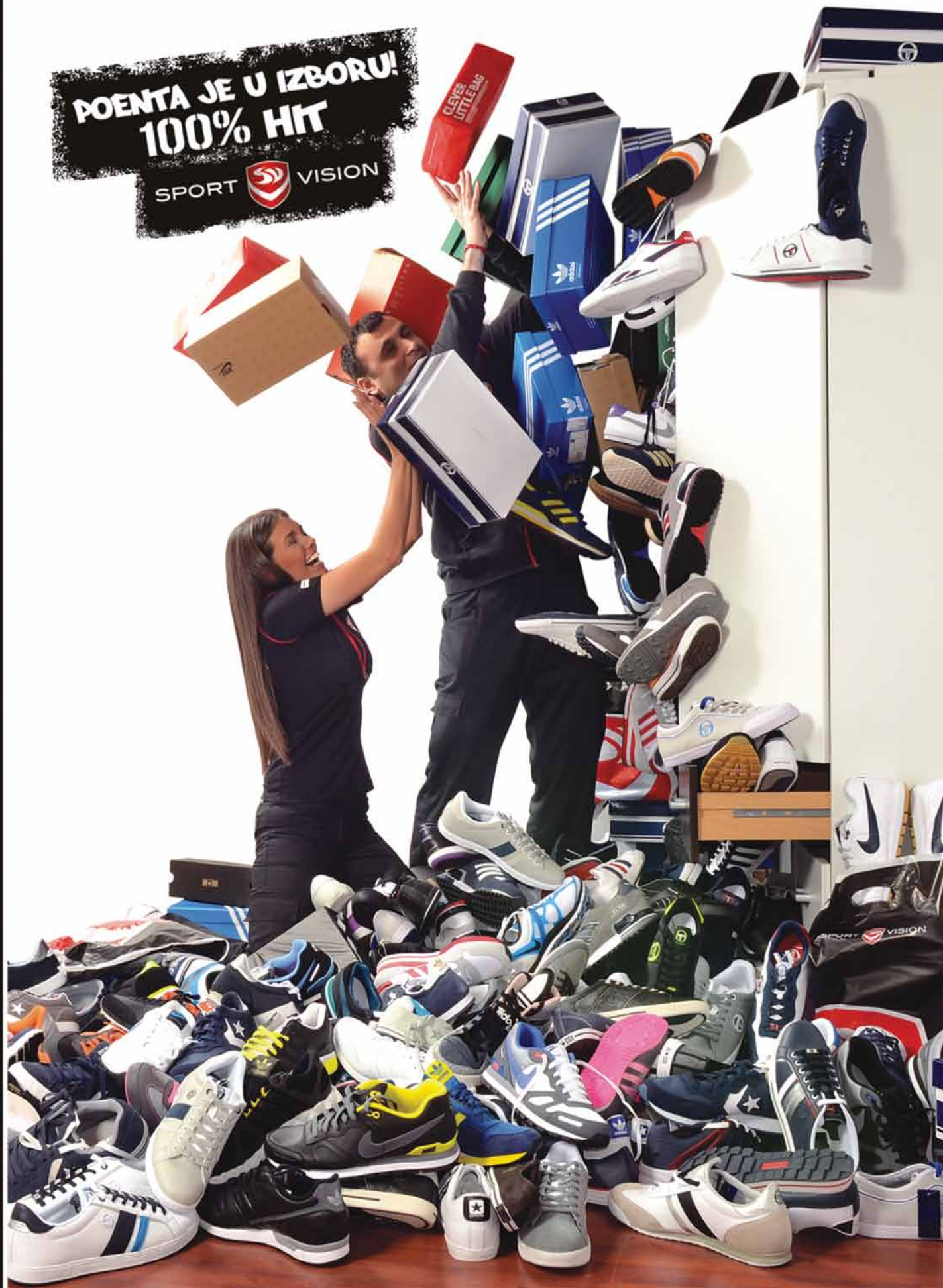
Nebojša Rakočević očekuje dobre rezultate u naplati električne energije i tokom predstojeće turističke sezone. Ljeti je potrošnja duž Crnogorskog primorja osjetno veća, ali i prisustvo brojnih „sezonača“, vlasnika vikendica i vikend stanova, što uz dodatno angažovanje zaposlenih u Snabdijevanju „garantuje“ izmirenje zaostalih obaveza iz prošle godine.



*Nebojša Rakočević*



najveći izbor sportske opreme u Crnoj Gori



POENTA JE U IZBORU!  
100% HIT  
SPORT VISION

**BRAVERA**

SPORT VISION

Podgorica-Ul.Slobode 87

-Ul.Hercegovačka 39

-Ul.Hercegovačka 42

-Delta City

Nikšić

-Ul.Njegoševa 8

Bijelo Polje-Ul.Slobode

Bijelo Polje-Ul.Ž.Žižića

Bar

Kotor

Berane

-Ul.V.Rolovića

-Trg od oružja

-Ul.M.Zečevića



Mihailo-Mišo Radenović, tehnički direktor ED Podgorica

## USPJEH U PORODICI DOPRINOSI USPJEHU NA POSLU

*Da je bilo kako je planirao, možda bi Mihailo-Mišo Radenović danas bio predavač na Elektrotehničkom fakultetu u Podgorici. Sudbina, šta li je, tek Mišo toga dana kad je objavljen konkurs nije kupio novine, pa se, umjesto na ETF-u, nekoliko mjeseci kasnije našao u Elektrodistribuciji Podgorica i tu ostao bezmalo tri i po decenije.*

**Z**nao je Mišo da će biti elektro inženjer još kao veoma mlad, onda kada se njegov pet godina stariji brat opredijelio da upiše elektrotehniku.

Školovanje je počeo u rodnom Plavu, a kad je došlo vrijeme za starije razrede, nije morao da živi u sobici kod neke gazdarice, jer su roditelji odlučili da napuste imanje i solidan život na selu i presele se u Podgoricu da bi sva djeca imala priliku da se školuju. Da nijesu pogriješili pokazalo je vrijeme. Svo petoro djece završilo je fakultete. Mišo ni u osnovnoj školi ni u Gimnaziji nije znao za četvorku.

-Bio je to period napornog rada i odricanja. Moralo se dosta učiti, u školu smo vukli đačku torbu punu knjiga. Sve je to rađeno sa željom za saznanjem i vjerovanjem da ćemo uspjeti. Bila je to sjajna generacija, sve odlični đaci. Mnogi od njih danas obavljaju važne i odgovorne dužnosti - priča Mišo.

Kada se 1979. godine zaposlio u Distribuciji, počeo je u Dežurnoj službi, gdje je bio prvi sa diplomom elektro inženjera od njenog formiranja. Pripadali su RJ Održavanje koja je, praktično, bila pola Distribucije. Pored Službe održavanja, tu su bile i Služba

mjerenja, Služba upravljanja, Poslovnica Golubovci-Tuzi i Vozni park.

-Vraćajući se našim počecima ne mogu, a da se ne sjetim svih zaposlenih u ovoj Elektrodistribuciji koji su samoprijegornim radom i ne štedeći sebe stvorili ono što danas imamo. Moralo se raditi 24 sata, na licu mjesta. Ili si bio prisutan, ili si lično odrađivao poslove. Radnog vremena nije bilo. Kad zatreba, po pozivu se odmah dolazilo. Sasvim je normalno da mlad čovjek ima želju za dokazivanjem i da u tom slučaju prione više na posao - kaže Mišo koji je u toku pripravnčkog staža obišao sve radne jedinice, da bi se nakon položenog pripravnčkog ispita vratio izuzetno odgovornom i teškom poslu u Dežurnoj službi.

-Kada se sada osvrnem iza sebe, vidim da sam imao sreće, jer sam radio sa izuzetno dobrim stručnjacima i ljudima, kao što su inženjeri **Miljan Miković, Mišo Vujošević, Gojko Knežević**, ali i tehničar **Krsto Milošević** od koga smo imali šta naučiti, posebno u domenu organizacije posla. Bio je autoritet za ljude kojima je rukovodio. Govorio je: "Mi smo ambasadori našeg preduzeća, jer se ovdje ostvaruje prvi kontakt potrošača sa Elektroprivredom. Za nas su oni najvažniji". Imali smo Razvoj,

Izgradnju, Održavanje, Komerrijalu i vrlo ambiciozne planove. I, naravno, princip da poslovođa bude iskusan, a monter mlad, jer za obavljanje tog teškog posla treba snaga i dobro zdravlje - prisjeća se Mišo.

U Službi održavanja ostao je više od 20 godina. Bio je svjedok stalnog napretka Distribucije, a u njegovom poslu tehničke i tehnološke novine donosile su značajne pomake.

*U ovom trenutku kadar se podmlađuje, što je dobro, jer su mladi ljudi puni samopouzdanja, volje i snage da se izdrži napor. Radujem se mladim kadrovima i spreman sam da im pomognem kad god zatreba, jer se sjećam kako sam na početku upijao sve, bez kompleksa i prihvatao najbolje ideje, bez obzira od koga su dolazile.*

- Kad sam došao u Distribuciju na mreži smo imali hidromatske prekidače, zamijenili su ih malouljni kao bolje tehnološko rješenje. Puštanjem u rad **PG 3** i **PG 4** počinje pravo tehničko unapređivanje. Grade se 35/10 kV trafostanice **Gornja Zeta, Tuzi, Ubli**, rasklopište 10 kV na Veruši i u krugu Elektrogradnje, rekonstruišu postojeće TS, da bi danas imali savremene trafostanice u kojima dominiraju gasom izolovana postrojenja i vakuumski prekidači, a u nekima i stanični računari preko kojih se upravlja elementima u trafostanicama i prati zaštita - kaže Mišo.

Tehnička preporuka za izgradnju TS 10/0,4 kV, koju je on uradio, zajedno sa kolegama **Migom Ristićem** i **Mišom Vujoševićem**, i danas je na snazi.

- Bilo je svakakvih događaja, i lijepih i ružnih. Puno smo preturili preko glave posljednjih decenija, a sve se to odražavalo i na naš posao. Danas se pitam kako smo se uopšte održali u periodu sankcija kada je faktura od štampanja do dolaska na naplatu gubila svaku vri-



**Mišo i Mišo, ambasadori našeg preduzeća:  
Mihailo-Mišo Radenović**

jednost. Tada smo teško funkcionisali, jer nije bilo moguće ni elementarno održavanje mreže i objekata zbog nedostatka rezervnih djelova, a na investicije se nije ni pomišljalo. Sreća je što je u tom trenutku 10 kV mreža bila ispred potreba pa je mogla da izdrži toliki napor- prisjeća se ovaj veteran perioda koji bi, kako je kazao, najradije zaboravio, kao i period redukcija u kojem je stradala oprema, a ljudi se iscrpljivali.

- Uspijevali smo zahvaljujući dobroj organizaciji i našim radnicima koji su bili spremni na danonoćni rad i odlučni da faktor čovjek nikada ne zakaže. Distribucija je uvijek imala dobre i savjesne radnike, odgovorne i požrtvovane. U ovom trenutku kadar se podmlađuje, što je dobro, jer su mladi ljudi puni samopouzdanja, volje i snage da se izdrži napor. Radujem se mladim kadrovima i spreman sam da im pomognem kad god zatreba, jer se sjećam kako sam na početku upijao sve, bez kompleksa i prihvatao najbolje ideje, bez obzira od koga su dolazile. Učio sam od starijih kolega, posebno onih iz Operative, i tako se nadograđivao - ističe Mišo koji sa razvojem kolektiva, kao odgovoran i stručan inženjer, 2004. godine preuzima posao tehničkog direktora podgoričke Elektrodistribucije.

-U stvari, svi su ti poslovi slični, samo se drugačije nazivaju - kaže ovaj izuzetni čovjek kojem je Distribucija obilježila život, a on njoj dao svoj maksimum.

No, treba „samo“ znati svoj posao, voljeti ga i ne pitati za radno vrijeme. Samo to. A, Mišo godinama ni na odmor nije išao. Jedino što, kad stigne vikendom, ode u Bandiće gdje ima kuću i imanje. Odatle crpi snagu, to ga okrepljuje, rasterećuje. Voli selo, rođen je u prelijepom zaseoku pored Lima. Kad dođe penzija, možda će se Mišo češće vraćati zavičaju, ko zna? I putovaće kaže, jer do sada nije stizao.

Van profesionalnog angažmana njegova najveća preokupacija je porodica na koju je prenio sve ono što je ponio iz roditeljskog doma. Ponosan je na svoje četvoro djece koja su izrasla u dobre i čestite ljude. Svi studiraju. **Filip i Bojana**, studenti su generacije. Filip je na ETF-u, gdje završava četvrtu godinu sa prosječnom ocjenom 10, a Bojana Medicinski fakultet sa prosjekom 9,87. **Aleksandra** se odlučila za pravo, a **Damjan** za građevinu.

A, kad neko ima takvu djecu ništa mu ne može biti teško. Uspjeh u životu i porodici doprinosi i uspjehu na poslu. To je povezano i gotovo nerazdvojivo.

**Biljana Mitrović**

## JEDAN OD NAJBOLJIH

Iako mu školski drugovi, kada se sastanu na proslavama mature, priznaju da je bio najbolji u generaciji, Mišo kaže: jedan od najboljih. Nije posustao ni na studijama. Imao je cilj pred sobom, a njegovom ostvarivanju nije prilazio kampanjski. Bio je briljantan student, diplomirao je sa prosječnom ocjenom 9.22. Novčanu nagradu koju je za postignuti uspjeh dobio od Univerziteta podijelio je sa majkom. I to mu nije bio prvi zarađeni novac. Dok su druga djeca ljeti odmarala, Mišo je radio još kao osnovac. Lijepio je postere, brao breskve, prodavao sladoled jer se trebalo pripremiti za sljedeću školsku godinu. Jednom je, sjeća se, ostalo novca i za rekonstrukciju elektroinstalacije u roditeljskoj kući.



[www.epcg.com](http://www.epcg.com)



U posjeti maloj hidroelektrani „Rijeka Crnojevića“

## DIO BOGATE ISTORIJE

Ovaj mini proizvodni objekat izgrađen je još 1951. Od rekonstrukcije 1980. godine neprekidno je u pogonu. I pored bremena godina još je moćan i spreman da odgovori potrebama sistema.



Od instaliranja neprekidno u pogonu:  
HE „Rijeka Crnojevića“



Aleksandar-Saša Đurašković u  
razgovoru sa novinarkom našeg lista  
Oliverom Vulanović



Detalj iz pogona

Nedaleko od srednjovjekovne crnogorske prijestonice, šetalištem ka Obodskoj pećini, nalazi se mala elektrana „Rijeka Crnojevića“ podignuta na temeljima prve fabrike oružja u Crnoj Gori. Na sadašnjoj lokaciji elektrana je od generalne rekonstrukcije 1980. godine, kada je za ovaj mali proizvodni objekat nabavljena nova turbinska oprema iz pulskog „Uljanika“ i generator „Sever“ iz Subotice. U neposrednoj blizini izgrađene su i dvije trafostanice, a elektrana je predviđena za samostalni i sistemski režim rada. Za vrijeme ovogodišnjeg velikog zimskog nevremena, kada je 35 kilovoltni dalekovod kojim je povezana sa Cetinjem bio u kvaru, davala je struju petnaest dana za „po nahije“, kako nam rekoše mještani. No, prva zgrada „centrale“ podignuta je i puštena u rad još daleke 1951. godine i nalazila se 200 metara niže od sadašnje lokacije. Izgrađena je elanom prvog petogodišnjeg plana poslijeratne Jugoslavije koji je glorifikovao ubrzanu industrijalizaciju i elektrifikaciju zemlje.

Naš domaćin, uklopničar **Aleksandar-Saša Đurašković**, koji ovdje radi osamnaest godina, prisjeća se da je kao dijete posmatrao gradilište u vrijeme rekonstrukcije i izmještanja elektrane na novu poziciju. Prilikom puštanja u rad „stara centrala“ imala je samo 160 kW, dok „nova“ radi snagom od 754 kW, sa godišnjom proizvodnjom do 300 hiljada kWh.

-Pored elektrane nalazi se mlin Sv. Petra Cetinjskog, prva građevina od kamena u ovom kraju, a preko puta mlin Ivana Crnojevića. Ovdje svaka stopa priča istoriju – kaže Saša. Tišinu živopisnog kraja u kojem je vrijeme stalo prekida ujednačeno brujanje postrojenja elektrane koja skladno živi sa bogatom istorijom. Od instaliranja neprekidno je u pogonu, proizvodeći električnu energiju sa kraćim zastojima usljed manjih kvarova i redovnih godišnjih remonata. Osim Saše, o njoj brinu i uklopničari **Pero Sorat**, poslovođa, **Dragan Šofranac**, **Božo Vujanović** i **Vujica Jovičević**. U ljetnjem periodu okretanje turbine nije isplativo, jer nema dovoljno vode. Zato u proljeće, kad „prorade“ dotoci, ona nikad ne zakaže. Prisustvo radnika koji je nadgleda je obavezno jer treba voditi računa o opterećenju, da ne povuče svu vodu i ostane bez pritiska, objašnjava Saša i dodaje da, osim toga, elektrana nema drugih problema. Zajedno sa kolegama Saša održava dvorište elektrane koje očiste, pokose, a zaduženi su i za obezbjeđenje objekta. Ljeti ima mnoštvo turista i radoznalaca koje treba držati van kruga elektrane, a zime su surove, usamljeničke. Svakog jutra čuju se telefonom sa **Milovanom Bojićem** iz HE „Perućica“ od koga naručuju potrošni materijal.

- Što god naručimo, to je već sutra ili prekosutra u Rijeci Crnojevića. Saradnja sa njima je odlična. Tu je i **Zoran Grbović**, šef malih elektrana, koji nam je takođe uvijek na raspolaganju – kaže Saša.

Od pedesetih godina prošloga vijeka, od kada ovaj proizvodni objekat datira, dok su crnogorske elektrane predstavljale mala i izolovana „ostrva“ i proizvodile samo za lokalne potrebe, pređen je veliki put do izgrađenog sistema i razgranate prenosne mreže. Danas „Rijeka Crnojevića“, zajedno sa ostalim malim elektranama daje skroman doprinos crnogorskom konzumu, s obzirom da godišnje sistemu isporuče samo oko jedan procenat ukupnih potreba, ali u uslovima jako izraženog deficita električne energije svaki kilovat sat je itekako vrijedan.

Olivera Vulanović

# ANKETA: Koje biste teme voljeli da vidite u listu "Elektroprivreda"?

**Stanko Đuričić, Sektor za upravljanje distributivnom mrežom**



**Doprinijeti podsticaju novih ideja i  
rješenja: Stanko Đuričić**

Naš list je jedan od načina da se svi zaposleni informišu o najvažnijim dešavanjima u Kompaniji, kao i o tehničkim i tehnološkim rješenjima projekata koji se realizuju. Da bi se kreirao efikasniji ambijent, uporedo sa osavremenjivanjem infrastrukture Elektroprivrede, treba da se poboljšava i kvalitet informisanja zaposlenih. Smatram da u internom glasilu uvijek treba da ima mjesta da struka govori i predlaže. Tu se svakako moraju naći i radnici koji savjesno i odgovorno rade u ovoj kompaniji, jer je doživljavaju kao svoju, mada su te teme već zastupljene u listu.

Uz dobre ilustracije, stručne komentare i moderan dizajn novina koji imamo, biće podstaknute i neke nove ideje i rješenja.

**Snežana Stanković, Direkcija za tarife**

List Elektroprivreda nam već dugo pruža informacije iz djelokruga rada našeg preduzeća. Sada je to u novim uslovima i sa novim ciljevima. Treba uvijek imati na umu to da naše novine čitaju i naši potrošači, jer su one na našem sajtu. Zato je važno da ponudjenim sadržajem i tačnošću podataka stvaramo bolju sliku o našoj kompaniji i da javnost, koja je za nas jako zainteresovana, i na ovaj način redovno informišemo o dešavanjima u EPCG.

Svakako da treba pisati o važnim poslovima u Elektroprivredi koji zaslužuju da se nađu u žiži interesovanja. Mislim da svi rado čitaju o svojim kolegama. Neke teme su osvježene, očekujem da takvih tema bude još, da bi svako pronašao nešto za sebe.



**Naše novine čitaju i naši potrošači:  
Snežana Stanković**

**Nikola Krivokapić, ED Kotor**



**„Forsirati“ priče o zaposlenima:  
Nikola Krivokapić**

Mislim da list „Elektroprivreda“ svi treba da doživljavamo kao naše glasilo, što on i jeste. Ja bih sugerisao da se u listu „forsiraju“ priče o nama zaposlenima, kojih već ima, da bi na taj način svi mi koji radimo u našoj kompaniji bili u toku o dešavanjima u svakom dijelu preduzeća. Pošto sam ljubitelj enigmatike volio bih da i ona bude još više zastupljena u našem listu. Predložio bih da se preko lista „Elektroprivreda“ pokrene i akcija, koja bi bila usmjerena na prikupljanje dobrovoljne finansijske pomoći svih nas, za kolege kojima je ta pomoć neophodna za liječenje, operativne zahvate i slično.

**Raduša Ćorović, Snabdijevanje Kotor**

Redovno čitajući kompanijsko glasilo priželjkivala sam da nađem više tekstova o našem kotorskom Snabdijevanju. Zato mi je drago da vidim da ste nam vi, novinari lista „Elektroprivreda“, danas u posjeti i da ću, ubrzo, čitati nešto o tome. Mislim da bi trebalo da što više pišete o ljudima iz raznih djelova naše kompanije, jer je to dobar način da se saznaju aktuelna dešavanja na nivou cijelog preduzeća.



**Redovno čita kompanijsko glasilo:  
Raduša Ćorović**



**Pisati i o temama iz pravne prakse  
EPCG: Nadežda Nikolić**

**Nadežda Nikolić, Direkcija**

Pravnica sam po struci i veoma se zanimam za ovu oblast. Voljela bih da češće obrađujete teme iz pravne prakse EPCG koje su od značaja za poslovanje firme, a nama mladima mogu biti korisno štivo.



Razgovor s povodom: Aleksandar Perović – Ekološki pokret “Ozon”

# MORAMO SAČUVATI JEDINO MJESTO ZA ŽIVOT

Nizom akcija i manifestacija u Crnoj Gori obilježen je međunarodni “Dan planete Zemlje” sa jedinstvenim ciljem da se ukaže na ugroženost prirode i na čovjekov nemar u odnosu prema njoj, te na opasnost koja prijete životu na Zemlji. Ekološki pokret „OZON”, opredjeljen za saradnju sa svima koji žele suštinski da utiču na pozitivne i vidljive pomake u oblasti životne sredine, ove godine, zajedno sa partnerima i donatorima među kojima je i EPCG, realizovao je 12 različitih aktivnosti u okviru kampanje „Mjesec Planete”. To je bio i povod za razgovor sa izvršnim direktorom “Ozon”-a Aleksandrom Perovićem.

*Kako biste ocijenili trenutno stanje životne sredine u Crnoj Gori koja je, podsjetimo se, na svjetskoj mapi označena kao ekološka država?*

Trenutno stanje u Crnoj Gori ukazuje na potrebu sistemskih promjena u ovoj oblasti. Ovdje prvenstveno mislim na neophodnost upravljanja vodenim resursima, otpadom i šumskim kompleksima. Stoga, jako je važno da se pod različite vidove zaštite stave predjeli koji za to imaju potencijal, primijene mjere koje doprinose poboljšanju energetske efikasnosti, saniraju postojeće crne tačke. Potrebno je, takođe, spriječiti i dalju devastaciju prirodnih resursa, jer svjedoci smo često nekontrolisanog crpljenja rječnog materijala ili kamena, krivolova i slično. Znači, ako bih morao da kažem da li je stanje loše ili dobro, moj odgovor bi bio da smo još daleko od dobrog.

*Čitav svijet ukazuje na neophodnost odgovornijeg odnosa prema prirodi, smanjenja emisije štetnih gasova i racionalniji odnos prema resursima. Kakav je Vaš stav o aktuelnim kretanjima na globalnom*

*nivou i kako se najbolje može uticati na prirodne tokove?*

Moram reći da je sve veoma neizvjesno, jer svjetski lideri nažalost nemaju jasniju strategiju kako da se izbore sa globalnim izazovima kao što su, prvenstveno, klimatske promjene. Već ove godine na globalnom samitu RIO+20, na kojem će učestvovati i zvanična delegacija Crne Gore, imaćemo jasniju sliku o tome da li će najmoćnije zemlje na svijetu pokazati želju da se posvete rješavanju aktuelnih problema. Ovdje, prije svega, mislim na sve manju količinu pijaće vode, potrebu smanjenja emisije gasova sa efektom staklene bašte, kao i neodgovoran odnos prema korišćenju prirodnih resursa i sl. Iskreno želim biti optimista, ali dosadašnja iskustva pokazuju, da se najvažnijih stvari obično sjetimo kada se upali “crveno svjetlo”. Kako je ekologija nauka o domu, a ekonomija nauka o upravljanju domom, bojim se da mnogi donosioci odluka ne shvataju da ukoliko izgubimo mjesto za život, sva stečena materijana bogatstva neće imati nikakvu vrijednost. Nadam se da će već na RIO+20 samitu biti vidljiva želja svjetskih lidera da promjene dosadašnji pristup.

*S obzirom da ste kao NVO aktivista relativno dugo posvećeni ekološkim temama koliko, po Vašem mišljenju, nevladin sektor objektivno može uticati na rješavanje ekoloških teškoća?*

Doprinos civilnog sektora, u prethodnih desetak godina, u očuvanju životne sredine u Crnoj Gori veoma je veliki. Nesporna je činjenica da je upravo ovaj segment društva u kontinuitetu pokazivao volju da suštinski, a ne samo deklarativno, Crna Gora postane ekološka država u mjeri u kojoj imamo potencijale ili da budem potpuno prezican da budućnost vežemo za principe održivog razvoja. Uloga koju NVO sektor ima na donosiocima odluka, odnosno izvršnu vlast na koje ponekad pravi pritisak, a sve u cilju očuvanja javnog interesa, nešto je što Crnu Goru čini prepoznatljivom u regionu. Na tome nam, čak, zavide i mnogo razvijenije zemlje. Nevladine organizacije koje djeluju u oblasti zaštite životne sredine, svakako su najhomogeniji i najsloženiji dio civilnog sektora. U ovoj oblasti civilnog djelovanja pojave, kao što su lični animoziteti, ljubomora ili konkurencija nikada nijesu uzele maha, što je naš najveći uspjeh.



**Fokus na aktivnom učešću u donošenju odluka: Aleksandar Perović**

## SARADNJA ZA PRIMJER

“Ozon” je kroz regionalne projekte, podržane od strane međunarodnih donatora kao što su EU ili OEBS misija u Crnoj Gori, obezbijedio značajan fond za unapređenje životne sredine. Najveći dio donatorskih sredstava utrošen je na jačanje infrastrukture na lokalnom i nacionalnom nivou. Prema riječima izvršnog direktora **Aleksandra Perovića**, u “Ozonu” su ponosni na saradnju sa lokalnom upravom i privredom grada.

- Ovdje mislim na opštinu Nikšić, kao i na kompanije kao što su **EPCG AD Nikšić** i Pivara „Trebjesa», koje su uvijek tu da pomognu i uključe se u ekološke akcije. To je najbolji vid društveno odgovornog poslovanja, jer se utiče na poboljšanje životnih uslova cjelokupne zajednice. Nadamo se da će naše kolege iz drugih opština uspjeti da, po našem modelu, uspostave saradnju sa lokalnim firmama, jer je međusektorska saradnja nešto što treba potencirati, ističe Perović.



Razgovarao: Miodrag Vuković

## "ZELENIM AKCIJAMA" POPRAVITI ZDRAVLJE PLANETE

Kako biste u tom smislu, u najkraćem, opisali misiju i doprinos ekološkog pokreta "Ozon"?

Mi smo u potpunosti posvećeni zaštiti javnog interesa. Naše akcije i projekti su usmjereni ka unapređenju ukupnog stanja životne sredine i to pokušavamo uraditi, prije svega, kroz pokretanje javnog dijaloga oko važnih tema, jačanje kapaciteta civilnog sektora i lokalnih uprava, ali i kroz izradu strategija održivog razvoja kao što je Zelena agenda - metodologija koja počiva na principima Agende 21. Naravno i "Ozon" kao i mnoge druge ekološke NVO organizuje performanse, akcije čišćenja i

pošumljavanja i sl. Ipak, naš fokus je aktivno učešće u donošenju odluka i animiranju građana da što je više moguće koriste svoja Ustavom i čitavim setom zakona zagarantovana prava. To podrazumijeva širok spektar aktivnosti, od učešća u javnim raspravama, donošenju zakonskih i podzakonskih akata, monitoringa primjene zakona, strategija, politika iz oblasti životne sredine, do javnog zastupanja i pružanja logističke i tehničke podrške građanskim inicijativama. Ekološki pokret „Ozon» djeluje kroz tri posebne organizacione jedinice: Sektor za ekološki aktivizam i javno zastupanje, Arhus centar Nikšić i Odjeljenje za odnose sa javnošću. Takođe, imamo i Volonterski klub, koga su pokrenuli studenti Univerziteta Crne Gore i humanitarnu sekciju "Zelena srce", kroz koju pomažemo ugroženim kategorijama u našem društvu.

Dan planete Zemlje prvi put se proslavljao 22. aprila 1970. To je ideja američkog senatora **Gejlorda Nelsona** iz sjeverne države Viskonsin, koji je apelovao da se osnuje nacionalni ekološki „dan za podučavanje“. Organizatori navode da se Dan planete Zemlje u nekoj formi slavi u gotovo svakoj zemlji. Dosta se toga promijenilo u Sjedinjenim Državama od kako je, prije 42 godine, obilježen prvi Dan planete Zemlje – u vrijeme kad je fabrikama još bilo dozvoljeno da generišu znatne količine dima i zagadivača u vazduh, a automobili koristili benzin sa primjesama olova. Tokom naredne decenije, osnovana je Američka agencija za zaštitu čovjekove sredine dok su federalne i lokalne vlasti odobrile niz zakona za zaštitu vazduha i zaliha vode, kao i životinjskih i biljnih vrsta u opasnosti. Organizatori obilježavanja Dana planete Zemlje apeluju na građane širom svijeta da obećaju „milijardu zelenih akcija“ uključujući isključenje sijalica u kućama, korišćenje javnog prevoza za odlazak na posao i konzumiranje lokalno uzgajane hrane, a sve zarad podizanja svijesti o potrebi očuvanja čovjekove sredine.

## BICIKLOM U PRIRODU

Dan Planete Zemlje u Nikšiću protekao je i u znaku biciklističke trke »Trofej Trebjesa«. U lokalnom biciklističkom klubu »Perun«, organizatoru takmičenja, ističu da time žele skrenuti pažnju na zaštićeno područje park šume Trebjesa, staviti akcenat na biciklo kao ekološki prevoznik rekvizit i pozvati mlade da se okrenu prirodi, da čuvaju svoju planetu Zemlju i borave na čistom vazduhu.

Ovogodišnji »Trofej Trebjesa« otvoreno je proglasio Princ Nikola Petrović- Njegoš, a učestvovalo je šestestak biciklista. »Trofej Trebjesa«, tradicionalna je sportska manifestacija koja se svakog 22.aprila održava na stazi dugoj 5800 metara, projektovanoj za disciplinu cross country.

*Uključi se u „Mjesec Planete“ jer svaka akcija se računa!*

### MJESEC PLANETE - APRIL 2012

<p><b>31. MART</b></p> <p>1. "Dan Planete Zemlje" - gasljenje svjetla od 20:30 do 21:30 N. Kovačević 020 609 375 Univerzitetski Park, Podgorica</p> <p><b>2. AKCIJE ZA ŠKOLU</b></p> <p>1. Akcija čišćenja ULCERU 2. Dan 2 - Otvoravanje škole Ekološkog Aktivismu (škola se otvara 10 tag, a 11. je radionica) I. Marković 067 626 051 BUDVA</p> <p><b>1. APRIL</b></p> <p>1. Akcija čišćenja i konopćup 069 484 373 Pavla do Markovov Rta, KOTOR, OŠH</p> <p>2. Lansiranje novog parata Ekološkog pokreta „OZON“ A. Petrović 067 608 083 NRKSC (vještina realizaciji) 3. Otkrivanje potencijala društvene odgovornosti Ekonomski fakultet, PODGORICA</p> <p><b>2. APRIL</b></p> <p>1. Akcija posumljavanja šak, za uređenje prostora i zaštite životne sredine blizina plaže Maljuna u Sutomore, BAR</p> <p>2. Ekološka izložba „Natura“ J. Janjulević 020 609 375 Bijelača, CETINJE</p> <p><b>3. APRIL</b></p> <p>1. Ekološka izložba „Natura“ J. Janjulević 020 609 375 Bijelača, CETINJE</p> <p>2. Sadržavanje donacije (reol, igračka, robe...) za dom „Mladost“ u Bijeloj Ekonomski fakultet, PODGORICA</p> <p><b>4. APRIL</b></p> <p>1. Ekološka izložba „Natura“ J. Janjulević 020 609 375 Bijelača, CETINJE</p> <p>2. Skandini za edukaciju o zaštiti životne sredine Ekonomski fakultet, PODGORICA</p> <p><b>5. APRIL</b></p> <p>1. Pozivna Skole Ekološkog Aktivismu Ministarstvu održivog razvoja i Agenciji za zaštitu životne sredine, PODGORICA</p> <p>2. Ekološka izložba „Natura“ I. Marković 067 626 051</p> <p><b>6. APRIL</b></p> <p>1. Edukacija za učesnike Ekonomске škole I. Bobanović 069 121 402</p>	<p>Ekonomski fakultet, NRKSC</p> <p>2. Ekološka izložba „Natura“ J. Janjulević 020 609 375 Bijelača, CETINJE</p> <p><b>7. APRIL</b></p> <p>1. Akcija čišćenja Kupačkog jezera i donacija i konopćup A. Petrović 067 249 358 Kupačko jezero, NRKSC</p> <p>2. Akcija čišćenja Školskog jezera P. Vučković 069 225 068 VIRPAZI</p> <p>3. Akcija sadnje i uređenja dvorišta između Ekonomskog i Posrednog fakulteta Ekonomski fakultet, PODGORICA</p> <p><b>8. APRIL</b></p> <p>Katački uskras 1. Neposredno - sadnja i uređenje donacije (igrač, igračka, robe...) - dom „Mladost“ BIELA DOLINA, BIELA DOLINA</p> <p><b>9. APRIL</b></p> <p>1. Ekološka izložba „Natura“ J. Janjulević 020 609 375 Lokalna galerija, KOLAŠIN</p> <p><b>10. APRIL</b></p> <p>1. Održavanje Pravnosudne i životne sredine - izložba i izdavanje u implementaciji zakona S. Cerковиć 067 626 048 PODGORICA</p> <p>2. Ekološka izložba „Natura“ Lokalna galerija, KOLAŠIN</p> <p><b>11. APRIL</b></p> <p>1. Diskusija Ekebi indusijalnih zagadjenja na životnu sredinu i zdravlje čovjeka I. Marković 067 626 051 NRKSC</p> <p>2. Ekološka izložba „Natura“ J. Janjulević 020 609 375 Lokalna galerija, KOLAŠIN</p> <p><b>12. APRIL</b></p> <p>Pravoslavlje Veliki petak 1. Održavanje životne sredine S. Cerковиć 067 626 048 PODGORICA</p> <p>2. Ekološka izložba „Natura“ J. Janjulević 020 609 375 Lokalna galerija, KOLAŠIN</p> <p><b>13. APRIL</b></p> <p>1. Ekološka izložba „Natura“ J. Janjulević 020 609 375 Lokalna galerija, KOLAŠIN</p> <p>2. Održavanje životne sredine O. Marković 067 626 048 OŠH BIELA I VILKA, VIKTOR</p>	<p>2. Akcija čišćenja OŠ. Marković 069 534 433 Ada Bojana i Vilka plaza, ULCERU</p> <p>3. Ekološka izložba „Natura“ J. Janjulević 020 609 375 Lokalna galerija, KOLAŠIN</p> <p><b>15. APRIL</b></p> <p>Pravoslavlje Veliki petak 1. Ekološka izložba „Natura“ J. Janjulević 020 609 375 Tadž centar Kamelja, KOTOR K. Marković 032 334 696</p> <p><b>16. APRIL</b></p> <p>1. Ekološka izložba „Natura“ J. Janjulević 020 609 375 Tadž centar Kamelja, KOTOR K. Marković 032 334 696</p> <p><b>17. APRIL</b></p> <p>1. Ekološka izložba „Natura“ J. Janjulević 020 609 375 Tadž centar Kamelja, KOTOR K. Marković 032 334 696</p> <p>2. Održavanje životne sredine - pripremi dužne prakse, NRKSC A. Petrović 067 608 083</p> <p>3. Edukativna doručnica „Jastamo skupno dnev, životne sredine“ PODGORICA</p> <p>4. Vekovnjaci 067 203 884 J. Jeleni Cerковиć, KOKOR</p> <p><b>18. APRIL</b></p> <p>1. Ekološka izložba „Natura“ J. Janjulević 020 609 375 Tadž centar Kamelja, KOTOR K. Marković 032 334 696</p> <p>2. Lansiranje Mreže za Društveno odgovorno posumljavanje M. Marković 020 241 536 PODGORICA</p> <p><b>19. APRIL</b></p> <p>1. Sajam Ekologije N. Mijević 069 039 122 Sajam, BUDVA</p> <p><b>20. APRIL</b></p> <p>1. Akcija posumljavanja - DRVO UP PRU ceremony PODGORICA</p> <p>2. Prezentacija za djecu o očuvanju životne sredine 3. Manifestacija „U svetost Dana Planete Zemlje“ izložba o održivoj budućnosti, kao i donacija sredine T. Jukić 099 101 843 Taj Magnolija, TWRU 4. Sajam Ekologije N. Mijević 069 039 122 Sajam, BUDVA</p> <p><b>21. APRIL</b></p> <p>1. Sajam Ekologije N. Mijević 069 039 122 Sajam, BUDVA</p> <p>2. Održavanje životne sredine D. Marković 067 626 048 OŠH BIELA I VILKA, VIKTOR</p>	<p>P. Probst 067 261 944 Njegovina, Narodnoim. Imenje, Mali i Dječiji park Kupačko, PODGORICA</p> <p>B. Jovanović 069 514 034</p> <p>4. Akcija čišćenja i uređenja S. Vuković 063 229 330 Doma Benbenkije, NRKSC</p> <p>5. Projekcija filma o pododrživoj budućnosti i zaštiti životne sredine A. Kajić 069 821 844 Mještina zajednica, BUELO POLJE</p> <p><b>22. APRIL</b></p> <p>1. Dječiji Prilježovi Vikend Društva City, PODGORICA</p> <p>2. Akcija posumljavanja - „Svaka akcija se računa“ I. Marković 067 626 051 Toluška lopa, PODGORICA</p> <p>3. BICYCLE UP S. Marković 067 253 425 PODGORICA</p> <p><b>23. APRIL</b></p> <p>1. Otvoravanje rekreativnog staza P. Probst 067 261 944 Američka Ambasada, PODGORICA</p> <p>2. Mini RIO +20 Samit: Energetika efikasnost i održivost B. Kocićević 067 608 200 OŠ „Ratko Zlatić“, NRKSC</p> <p><b>24. APRIL</b></p> <p>1. Ekološka izložba „Natura“ J. Janjulević 020 609 375 NRK, PODGORICA</p> <p>2. Konferencija „Kako do održivog razvoja i zelene ekonomije u Crnoj Gori“ A. Miliutinović 020 241 536 Hotel Bianca, KOLAŠIN</p> <p><b>25. APRIL</b></p> <p>1. Ekološka izložba „Natura“ J. Janjulević 020 609 375 NRK, PODGORICA</p> <p>2. Konferencija „Kako do održivog razvoja i zelene ekonomije u Crnoj Gori“ A. Miliutinović 020 241 536 Hotel Bianca, KOLAŠIN</p> <p><b>26. APRIL</b></p> <p>1. Akcija informisanja o obećanjima izvornim energetske Dječiji park, PODGORICA</p> <p>2. Ekološka izložba „Natura“ J. Janjulević 020 609 375 Lokalna galerija, ULCERU A. Kumermović 069 220 934</p> <p><b>27. APRIL</b></p> <p>1. Postavljanje kamena temeljaca prvog Ekološke kuce A. Colić 067 841 714 RSAN A 13h</p> <p>2. Održavanje životne sredine oko Biogradskog jezera i ostalim mjestima G. Čulafić 067 277 427</p>	<p>Biogradsko jezero, KOLAŠIN</p> <p>3. Ekološka izložba „Natura“ J. Janjulević 020 609 375 Lokalna galerija, ULCERU A. Kumermović 069 220 934</p> <p><b>28. APRIL</b></p> <p>1. Održavanje i uređenje staza oko Biogradskog jezera i ostalim mjestima G. Čulafić 067 277 427 Biogradsko jezero, KOLAŠIN</p> <p>2. Akcija posumljavanja - DRVO UP P. Probst 067 261 944</p> <p>3. Ekološka izložba „Natura“ J. Janjulević 020 609 375 Lokalna galerija, ULCERU A. Kumermović 069 220 934</p> <p>4. Ekološka izložba „Natura“ J. Janjulević 020 609 375 Lokalna galerija, ULCERU A. Kumermović 069 220 934</p> <p>5. Održavanje životne sredine B. Kocićević 067 608 200 OŠ „Ratko Zlatić“, NRKSC</p> <p>6. Akcija čišćenja parka izme Trebjesa, NRKSC</p> <p><b>29. APRIL</b></p> <p>1. Održavanje i uređenje staza oko Biogradskog jezera i ostalim mjestima G. Čulafić 067 277 427 Biogradsko jezero, KOLAŠIN</p> <p>2. Održavanje životne sredine I. Marković 067 626 051 OŠH BIELA I VILKA, VIKTOR</p> <p>3. Ekološka izložba „Natura“ J. Janjulević 020 609 375 Lokalna galerija, ULCERU A. Kumermović 069 220 934</p> <p>4. Održavanje životne sredine oko Centra za posumljavanje, Održavanje životne sredine, Održavanje životne sredine, Održavanje životne sredine S. Marković 067 343 811 Narodna Korita, NRK, LONČINI</p> <p><b>30. APRIL</b></p> <p>1. Mini RIO +20 Samit: „Energetika efikasnost i održivost“ - izložba i izdavanje - izložba i izdavanje B. Kocićević 067 608 200 OŠ „Ratko Zlatić“, NRKSC</p> <p>2. Ekološka izložba „Natura“ J. Janjulević 020 609 375 Lokalna galerija, ULCERU A. Kumermović 069 220 934</p> <p>3. Održavanje životne sredine oko Centra za posumljavanje, Održavanje životne sredine, Održavanje životne sredine S. Marković 067 343 811 Oro Jezero, NRK, LONČINI</p>
---	--	---	--	--



VIKEND NA SJEVERU CRNE GORE

# HAJLA LJEPOTOM DOZIVA



*Odlučio sam da još jedan vikend provedem na sjeveru Crne Gore. Za destinaciju sam, ovoga puta, izabrao Rožaje i planinu Hajlu. Na ovim prostorima su živjeli Iliri, Rimljani i Grci, a nešto kasnije naselilo se slovensko stanovništvo. Kao naselje Rožaje je nastalo u VII vijeku naše ere. Zaštitni znak Rožaja su planinaska prostranstva Hajle i rijetko naseljeni planinsko-stočarski predjeli koji obiluju zelenim pejzažima, šumama, livadama i pašnjacima, bistrim izvorištima, atraktivnim starim stočarskim kućicama i katunima. Očuvana priroda, tradicionalno seotsko-katunsko gostoprimstvo, zdrava hrana... je šansa Rožaja da atraktivnom kombinacijom planinskog, seotskog i ekološkog turizma, bude prepoznatljivo na turističkoj mapi, ne samo naše zemlje, već i mnogo šire.*





**D**ok sam se pripremao za odlazak razmišljao sam kojim ću putem ići, da li preko Mateševa do Andrijevice, pa onda nastaviti ka Rožajama ili kanjonom Morače. Dolaskom do mosta, đe se sa glavnog magistralnog puta skreće ka Mateševu, odlučujem da nastavim kanjonom Morače. Očaravajuće ljepote planinskih divova su izazov kojem nijesam mogao odoljeti. Vjerovao sam da će sada biti drugačije, da će drveće na njihovim liticama biti obojeno najljepšim bojama jeseni, jer oktobar je. Međutim, ljeto se još nije dalo. Bez gužvi put je bio ugodan i lak.

Od Berana do Rožaja, pružaju se nepregledna prostranstva zim-zelenih šuma, oaze zelene boje koje nijedno godišnje doba ne može promijeniti. Novi predjeli, nove slike i ljepoti nema kraja. Taj dio puta se prođe brzo i u jednom trenutku u visokoplaninskoj kotlini, u najistočnijem dijelu naše zemlje u gornjem toku rijeke Ibra, pred vama se ukaže Rožaje tog dana „okupano“ suncem. Dolaskom do centra grada računao sam da ću lako naći parking za svoj automobil, ali sve je bilo puno. U neposrednoj blizini hotela »Rožaje« za trenutak zastajem i pitam čovjeka koji se zatekao ispred »Automat kluba« đe ima mjesta za parking.

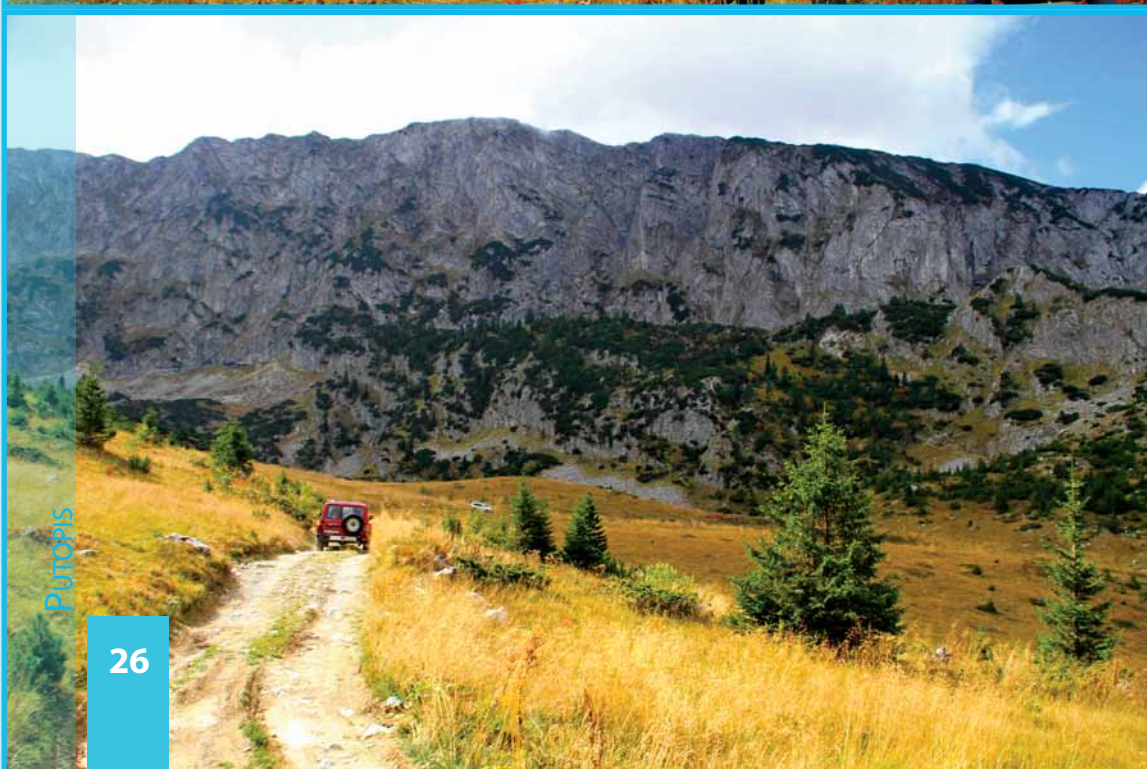
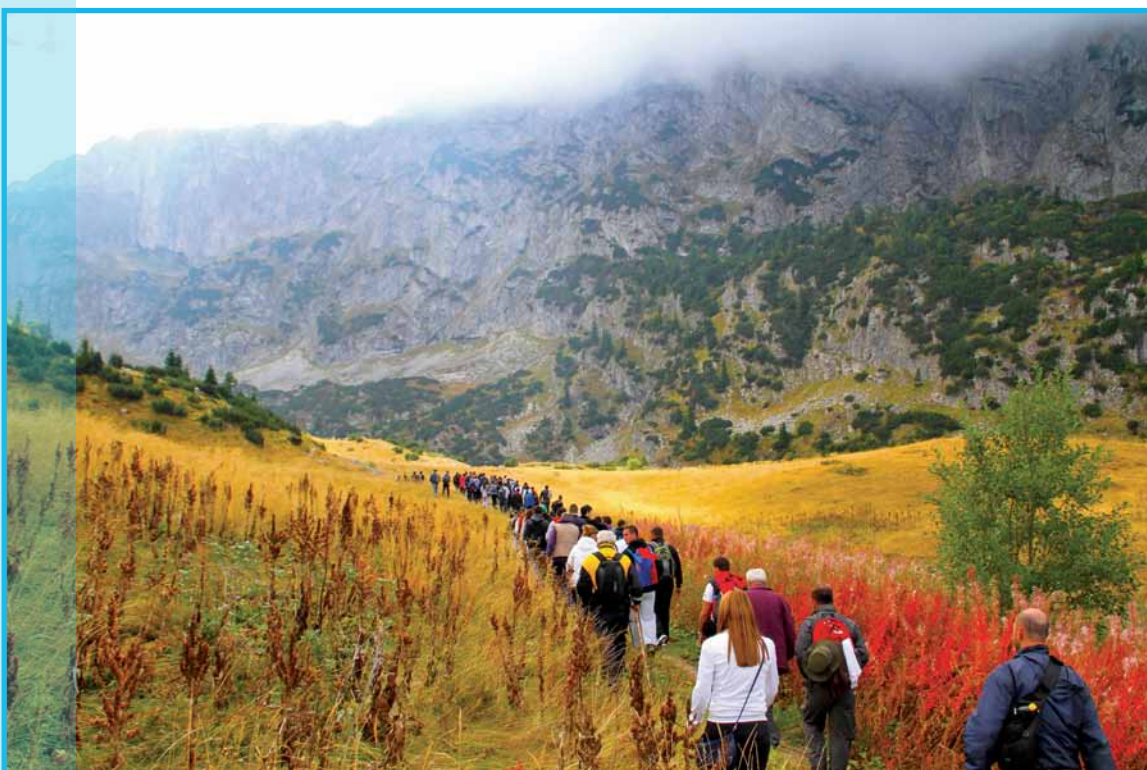
Poznata mi je gostoljubivost stanovnika ovog kraja, ali zaista nijesam očekivao da će gospodin kome sam se obratio, ustupiti svoje mjesto. Ostao sam bez riječi. Gest koji ću pamtit i, jer ovako nešto do toga dana nijesam doživio.

Rješavanjem parking mjesta, krećem da obezbijedim sebi smještaj u hotelu »Rožaje«, ali saznanjem cijene (jednokrevetnih soba nije bilo, a smještaj u dvokrevetnoj 90 eura), odustao sam od toga, jer za moj džep to je bilo previše. Odlučio sam da potražim prenočište na nekom drugom mjestu uz pomoć mog domaćina. Dok sam ga čekao bio sam iznenađen gužvom koja je toga dana vladala u gradu. Glavna ulica u centru puna ljudi sa nekom dnevnim varijantom korzoa, koja se obično u mnogim gradovima susrijeće u noćnim satima. Bašte svih kafića, koje se duž čitave ulice nalaze jedna uz drugu su prepune, slobodnog mjesta niđe nema. Bio sam zatečen takvom slikom, ali naknadnim saznanjem da je petak pazarni dan u Rožajama, da tim danom ljudi iz okoline i okolnih sela neizostavno dolaze u grad, postalo mi je jasno i uživao sam u žamoru koji se čuo na svakom koraku. Nakon kraćeg čekanja, uslijedio je moj susret sa Semirom Kardovićem, mladićem kojem je osvajanje planinskih vrhova strast

kojoj ne može odoljeti. U tim trenucima, poslije vožnje koja je trajala od Cetinja do Rožaja oko 3h i 20 minuta, jedina želja bila mi je da popijem jednu domaću, ukuvanu kafu. Sa Semirom odlazim u kafić u kojem je njegovo društvo i pridružujemo im se. Upoznajem Jasmina Bralića – zaljubljenika u prirodu i džip-relije, Zuka Kurtagić – velikog ljubitelja climbinga i Kadira Kujevića – majstora priče dobrih viceva. Vrijeme sa njima leti, jer Kadirove priče i vicevi ne dozvoljavaju da vam osmijeh sa lica nestane. Iako smo se prvi put sreli, u društvu sa njima sam osjetio nevjerojatnu opuštenost i činilo mi se da se godinama znamo i da je to bio samo jedan novi susret starih prijatelja. Lijep osjećaj zavlada čovjekom kada u nepoznatom gradu sretnete ljude koji vas prihvate istog trenutka. Uvjerio sam se bezbroj puta da su to karakteristike »malih« sredina, đe je gostoprimitstvo i srdačnost od srca ponuđena svakom putniku.

## KATUN BAN-DŽOV - RAJ ZA ODMOR

Novi grad, nova sredina i novi izazov za mene. Sunčan dan, plavetnilo neba sa po nekim bijelim oblakom, uslovi su za dobru fotografiju i predlažem da krenemo u obilazak grada i njegove okoline, jer moje nestrpljenje je raslo iz časa u čas. Moji vodiči na ovom obilasku su Jasmin, Zuko i Kadir, jer Se-





mirove obaveze oko organizacije jednodnevnog izleta »Jesenji dan na Hajli« sljedećeg dana su bile velike. Odlazimo do Ganića krša sa kojeg se pruža pogled na panoramu Rožaja i njegovu okolinu, kao na dlanu. Na ovom mjestu čovjek može dugo stajati i uživati u pogledu, ali čekao nas je put ka katunu Bandžov, koji sam želio posjetiti. Vožnja od centra grada do katuna Bandžov trajala je tridesetak minuta. Skretanjem sa glavnog magistralnog puta, vožnja se nastavlja po relativno dobrom makadamskom putu. Ušli smo u zelenu oazu zim zelenih šuma, kroz koju se, poput zmije, vijuga put. Bezbroj izvora na svakom koraku, mali vodopadi koji očaravaju ljepotom, drveni mostovi... slike su koje se naizmjenično smjenjuju. Proći ćete i pored radnika, koji do puta iz guste šume dovlače posječena stabla. Iako je ovo jedna od privrednih grana ovog kraja, za trenutak sam osjetio sjetu zbog njihove sječe, jer čitav vijek im je bio potreban da dostignu debla... Ali, *Panorama Titrane* od nečeg se mora živjeti...

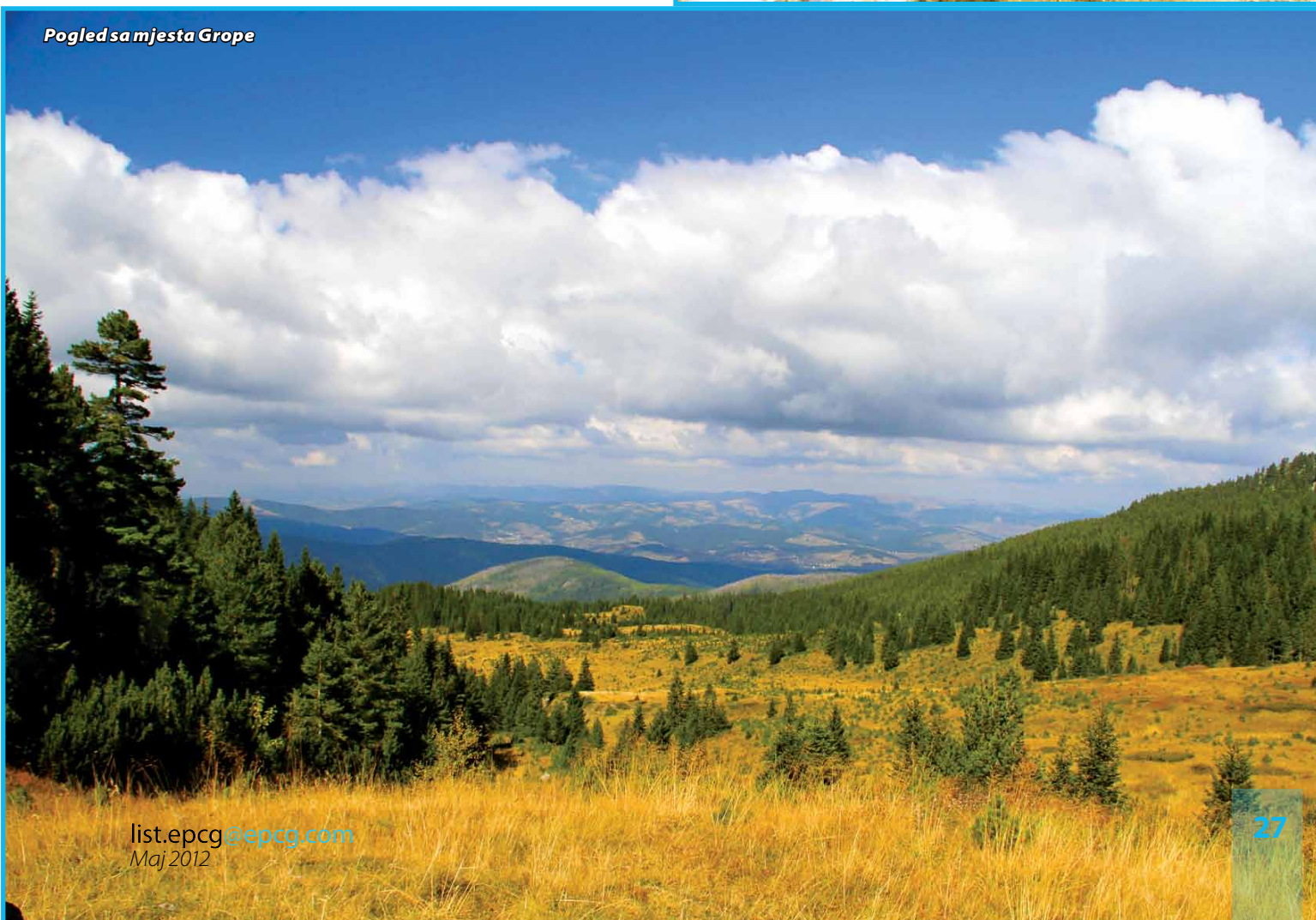
Dolaskom na katun Bandžov, smješten na obroncima planine Hajla na 1460 mnm, mojem oduševljenju nije bilo kraja. Planinska prostranstva Hajle, šume, livade i pašnjaci, atraktivne stare stočarske kućice, očuvana priroda... raj su upravo kako ga ja zamišljam. Na katunu nije bilo mnogo stočara, jer oktobar je mjesec kada se vraćaju kućama u selu. Oštri planinski vazduh opija, tišina osvaja i u meni se probudila želja da na ovom katunu, možda već sljedećeg ljeta, provedem par dana i osjetim stari način života kakav je ovdje vjekovima vođen. Autentičnost katuna treba zaštititi i sačuvati, i kao takve promovisati u turističke svrhe. Njihova jedinstvenost osvojila bi turiste širom svijeta, koji bijegom iz urbanih sredina traže mir, originalnost i prirodnost. Ne bi se smjela dozvoliti gradnja kuća koje arhitektonskim rješenjem ne odgovaraju tradiciji ovog podneblja, a koje su već počele da »niču«. Ako se razmišlja o jedinstvenoj turističkoj ponudi ovog kraja, ovu pojavu treba spriječiti prije nego uzme maha.

U selu Bandžov nalazi se i stari planinarski dom kapaciteta oko dvadesetak ležaja u posjedu PSK »Jelenčica«, kao i mogućnost

Do Hajle jedino džipom



Pogled sa mjesta Grope





Katun Bandžov



iznamljivanja neke od postojećih starih drvenih katunskih kućica. Za sve ljubitelje planinarenja, postoje i markirane staze kojima se preko Dermandola, Biser vode - izvora na 2200 mnv i Vranovačke Hajle dolazi do vrha, ili stazom preko guste šume, visoravni i pašnjaka Grope do planinarskog doma »Grope« na 1930 mnv u posjedu PSD »Hajla«.

Dva-tri sata boravka na katunu Bandžov veoma su brzo prošla. Sunce je zalazilo za planinske vrhove, a svježina planinskog vazduha, zbog naše lake odjevenosti, počela je da »reže« naša tijela. Dolaskom u Rožaje i poslije malog odmora, isto društvo: ja, Semir, Jasmin i Zuko, kojem su se kasnije pridružile Nerma i Emina Kalač, krenuli smo u noćni život po rožajskim kafćima koji ekskluzivnošću ne zaostaju za kafćima i u najvećim metropolama. Jedina razlika je u cijenama, koje su ovdje više nego prihvatljive (kafa 30 centi, sok 70 centi). Međutim, autor ovih redova te večeri nije imao šansu da se dohvati novčanika, domaćini nijesu to dozvoljavali. Atmosfera u kafćima opuštena, nasmijana i vesela lica na sve strane, i u svakom dupke puno. Glasna muzika koja je u trendu na ovakvim mjestima, išla je od turbo-folka do starih dobrih pjesama koje smo mi, generacije zrelog doba, uvijek voljeli. Od kafića do kafića, dočekali smo prve jutarnje sate iako je sljedećeg dana trebalo rano ustati, jer čekao nas je »Jedan jesenji dan na Hajli«.

## JEDAN JESENJI DAN NA HAJLI

Zbog spavanja od par sati, rano ustajanje, iako sam po prirodi ranoranilac, sljedećeg jutra teško mi je palo. U očima sam osjećao težinu, previše se prethodne noći popilo, ali morao sam ispoštovati dogovor i u zakazano vrijeme biti na odredištu sa kojeg se organizovanim prevozom kretalo ka Hajli. Od centra Rožaja do Hajle trideset je kilometara, i potrebno je oko sat vožnje zbog puta koji je u lošem stanju. U džipu vesela atmosfera i pozitivna energija doprinijele su da umor sa mojih očiju nestane i nijednog trenutka mi nije smetalo »trukanje« u džipu zbog džombastog puta. Sve je imalo svoje draži. Ljepote novih predjela su me izazivale, pa je i Jasmin zbog mene bio primoran na često zaustavljanje i stajanje. U jednom trenutku, pred nama se ukazala planina Hajla, a na njoj padini u mjestu Grope, koje je bila naša dolazna stanica, planinarski dom »Grope« na 1930 mnv. Planina Hajla pravi je biser, najviši masiv sjevernog dijela Prokletija, sa pravcem pružanja jugoistok-sjeverozapad i sa grebenom dugim oko 12 km i najvišim vrhom od 2403 mnv. Turistička vrijednost Hajle prvenstveno je u složenim oblicima reljefa, raščlanjenosti i visinskim elementima, endemičnim vrstama, kao i neponovljivoj ljepoti i prirodnim rijetkostima i zanimljivostima. Ova planina kao cjelina, po reljefnim formama i sadržaju može se smatrati jednom od najljepših crnogorskih planina.



Nakon dolaska svih prijavljenih za ovaj izlet (više od 120 ljudi), a prije osvajanja njenog vrha uslijedilo je određeno vrijeme odmora i davanje instrukcija na koji način se ponašati na ovoj ekspediciji.

Planina Hajla je jedinstvena. Karakteristično za nju je da je po bogatstvu endemskih vrsta jedna od vodećih u regionu. Hajlu često zovu i »Bašta runolista«, koji je zaštitni znak planinara, a bogata je i raznim vrstama lovne divljači. Sklonište je ptice tetrijeb, koja je zakonom zaštićena. Zbog tih činjenica iz godine u godinu posjećuje je sve veći broj ljubitelja prirode i to iz cijele Evrope.

Izgradnjom planinarskog doma krenuo je razvoj planinarstva i alpinizma u Rožajama. Otkrivanje ljepota Hajle, njeno predstavljanje ljudima koji se bave planinarenjem i alpinizmom, posredstvom nekih agencija iz naše zemlje, ali i agencije iz Finske, doprinijelo je velikoj posjećenosti. Grupe su smještene u Domu, i za njih se spremaju nacionalna jela od organske hrane, proizvedene isključivo na ovim prostorima. Posjete turističkih grupa organizuju se tokom cijele godine. U drugoj polovini januara, svake godine, organizuje se Zimski memorijalni uspon na Hajlu, u znak sjećanja na nastradalog i poznatog alpinistu iz Novog Pazara, Safeta Mavrića Čaka. Na ovom usponu svaki put učestvuju više stotina planinara iz cijelog svijeta, i tu je manifestaciju Turistička Organizacija Rožaja svrstala u jedan od svojih programa.

Vrijeme na Hajli od dolaska bilo je promjenljivo. Iako je Rožaje tog jutra bilo okupano suncem, vrijeme na Hajli se stalno mijenjalo. Plavo nebo bi veoma brzo zamijenili gusti oblaci, toplinu dana oštrina vjetra, a sami vrhovi bi u trenutak bili opkoljeni plavetnilom neba, da bi zatim bili omotani maglom. I pored takvih uslova krenulo se na osvajanje vrha. I ja sam krenuo sa grupom, ali kada sam vidio na koju visinu se treba popeti, zbog nedostatka pješačke kondicije odustao sam i pridružio se rijetkim koji su osvajanje vrha ostavili za neki drugi put. Topla kafa ispred planinarskog doma u tim trenucima dobro mi je došla. Putovanje sa grupom mladića, koji su i pored prenatrpanosti džipa pristali da idem sa njima do Rožaja, još jednom je dokazalo veliku gostoprimljivost i srdačnost ljudi ovog kraja, a slike koje sam vi-

dio tokom tog vikenda samo su potvrdile činjenicu da Hajla ljepotom doziva.

**Tekst i fotografije:  
Andrija Kasom**



*Voda sa izvora Studenac*



*Katun Bandžov*



U društvu sa Jelenom Ščepanović, jednom od najtraženijih crnogorskih manekenki

# HARIZMA I ŠARM

Sa sedamnaest godina Jelena se plasirala u finale Elite Model Look Srbija i Crna Gora, a zatim otišla u Milano. Radila je za najprestižnija imena modne industrije. Vodila je muzički festival "Pjesma Mediterana" 2008. i 2009. godine u Budvi. Ambasadorica je crnogorskog turizma i zaštitno lice reklamne kampanje "Montenegro wild beauty". Iznad svega, Jelena je ljupka i lijepo vaspitana, prijatna djevojka koja osvaja neposrednošću i jednostavnošću.

**Šta Vas je privuklo manekenstvu i kako ste ušli u tu profesiju?**

Do momenta kada sam ušla u svijet mode moju pažnju su privlačili gluma, recitovanje, slikarstvo. Vjerovala sam da će moje buduće opredjeljenje biti vezano za nešto od navedenog. Časove glume sam pohađala u kulturno umjetničkom društvu „Zahumlje“ u Nikšiću, u grupi **Bore Stjepanovića**.

Za moja prva mjesta na takmičenjima recitatora najviše je zaslužan

sjajan glumac i divan čovjek **Miro Nikolić** koji je samnom provodio sate učeći me lijepom govorenju stihova. Imala sam sklonosti i ka slikarstvu, što su prepoznali moji bivši nastavnici, **Nikola Pejaković Kole**, a kasnije i **Sava Petrović** sa kojim sam nastavila da njegovim ljubav prema kičici. Manekenstvo se dogodilo sasvim slučajno. Budući da sam se našla među osamnaest finalistkinja Elitovog izbora za tadašnju Srbiju i Crnu Goru, primijetio me je agent iz Milana. Od tada kreće moja karijera.

**Koji su najznačajniji poslovi koje ste radili?**

Tokom mog desetogodišnjeg bavljenja manekenstvom zasigurno je bilo puno značajnih i veoma zapaženih angažmana. Najznačajniji među njima bili su **Giorgio Armani, Roccobarocco, Rosa Clara, Emporio Armani, Intimissimi, Levis, Somatoline, Deborah, Calzedonia, Nike, Shwarzkopf, Fisco, Si e Lei, Tezenis**. Posebno sam ponosna na ulogu ambasadora turizma za Crnu Goru kojim povodom je nastala i uloga u spotu „Udahni duboko“ koja je privukla veliku pažnju svjetskih medija.

**Kakav je osjećaj izaći na pistu i nositi model poznatog autora? Da li kreator bira određeni tip manekena koji može da reprezentuje njegovu modnu filozofiju?**

Momentat kada kročite na pistu je jedinstven. U početku su moji izlasci bili praćeni brigama o visini potpetice koju nosim, pravilnom hodu i odgovornosti koju imam u tom momentu. Sada, nakon iskustva koje je za mnom, ja se, odlučno i sigurno, prepuštam trenucima u kojima sam upravo ja u centru pažnje prisutnih. Kada govorimo o odabiru manekena za

reviju, to se događa na kastinzima. Kreator tada ima priliku da upozna djevojke i na osnovu toga bira one koje će najbolje iznijeti njegovu kolekciju.

**Za modeling su vezane mnoge predrasude. Kako biste ga definirali? Možete li izdvojiti prednosti, a onda i mane tog posla?**

Za mene je manekenstvo bilo način da usavršim znanje stranih jezika, putujem svijet i upoznam različite kulture, steknem mnoga prijateljstva, a što je najvažnije, obezbijedim sebi finansijsku sigurnost sa svega sedamnaest godina. Čini mi se da mali broj profesija mogu čovjeku sve ovo priuštiti. Uz svakodnevna putovanja i poslove u kojima uživam uspješno sam završila fakultet i obezbijedila sigurnu budućnost. Bilo bi neumjesno da kažem bilo šta ružno na račun ovog poziva.

**Šta je presudno za uspjeh manekena? Je li to pitanje vještine i discipline ili stvar karaktera koja se ne da naučiti?**

Mislim da su u ovom poslu, kao i u svakom drugom, bitni upornost i strpljenje, a fizička ljepota, sama po sebi, ne može obezbijediti uspjeh ukoliko nije praćena harizmom i šarmom koji pred objektivima dolaze do punog izražaja.

**Ovaj posao zahtijeva transformacije. Da li to radite rutinski ili razmišljate gdje ste Vi, kao osoba, u svim tim metamorfozama?**

Svako snimanje nosi neku novu ulogu koju imaginacija fotografa, snimatelja ili kreatora osmisli. Od manekena se traži da je što bolje dočara kako bismo, zajedno, napravili najbolji rezultat. Iskreno, uživam u svim transformacijama jer sam, kroz različite uloge, spoznala i neke strane svoje ličnosti za koje nijesam znala da postoje i, upoznavajući različite stilove, izgradila svoj.

**Šta je najljepše što Vam je manekenstvo dalo? Imate li prilike da upoznate gradove u kojima boravite?**

Zahvaljujući ovom pozivu Milano je postao grad koji poznajem i u kojem se osjećam jednako sigurno kao u Podgorici. Poslovi koje radim van Milana pod-



**Upornost i strpljenje vode ka uspjehu: Jelena Ščepanović**

razumijevaju višednevne boravke pa imam priliku da sa ekipom, ili manekenima obiđem i upoznam mjesto u kojem radimo. Često se događa da povedem i nekog od članova porodice, naročito ukoliko je u pitanju primorska lokacija, pa boravak na tom mjestu produžimo kako bismo pokupili dodatne impresije. Recimo, prvi odlazak na Sardiniju bio je u društvu moje majke. Istinski smo uživale.

### *Jesu li odnosi među modelima površni ili ste mogli među djevojkama sa kojima ste dijelili posao naći istinske prijateljice?*

Kroz manekenstvo sam upoznala mnogo lijepih i ostvarenih žena, a među njima pronašla istinskog prijatelja, Mihaela, sa kojom dijelim stan u Milanu.

### *Kako sebe vidite u budućnosti? Je li glamur i sve što sa sobom nosi ono što Vam prija ili preferirate mirniji i tradicionalniji stil života?*

Moji dosadašnji ciljevi koji su podrazumijevali uspješno bavljenje manekenstvom i sticanje fakultetskog obrazovanja su ispunjeni. Sada stremim novim zadacima i izazovima. Naime, već dvije godine radim u oblasti marketinga, za šta sam se i školovala i smatram da će moja budućnost ići u tom smjeru. Što se privatne sfere tiče, svakako želim da se ostvarim u ulozi supruge i majke.

Uživam u glamuru i to je nešto na šta sam se, htjela ili ne, morala priviči nakon toliko godina provedenih u svijetu visoke mode. Sa druge strane, ja sam neko ko danima može da živi sasvim običnim i mirnim životom. Ima perioda kada viđanje sa prijateljima bude isključivo vezano za kućnu atmosferu, večernji izlasci budu zamijenjeni čitanjem dobre knjige ili gledanjem filмова u krugu porodice, a potpetice udobnim patikama.

### *Koliko Vam izvan mode, u svakodnevnom životu, znače stil i ukus, ljepota u ophođenju, u predmetima koji Vas okružuju?*

Maniri, lijepo ophođenje i život sa stilom su osobine koje prve primijetim kod ljudi oko sebe. Trudim se da se prema svima koji ulaze u moj život opho-

dim sa poštovanjem i ljubaznošću koju zaslužuju.

### *Da li perfektna spoljašnjost obavezuje i koliko? Morate li u svakom trenutku zadovoljiti gomile anonimaca koji love neku Vašu nesavršenost ili loš dan da bi to, uz kafu, neobavezno komentarisali?*

Tačno je da bavljenje javnim poslom podrazumijeva da si pod budnim okom javnosti i česta tema razgovora uz kafu. Međutim, ja sam osoba koja voli da njeuguje svoj fizički izgled, uživa u lijepim odjevnim kombinacijama pa sve to ne shvatam kao obavezu i moranje već kao dio moje svakodnevnice.

### *Šta Vam je na prvom mjestu i šta Vas čini srećnom?*

Unutrašnji mir, sređene misli, svijest o važnosti sadašnjeg trenutka i jasna vizija budućnosti, osnova su za sve uspjehe koje postižem u životu. Uravnotežena i staložena osoba širi pozitivizam i ljubav oko sebe, čineći tako porodicu i prijate-

lje srećnima, što je preduslov za bilo koji drugi uspjeh.

### *Koje teme, privatno, zaokupljaju Vašu pažnju?*

Vrlo sam zainteresovana za modernu psihologiju i knjige zasnovane na toj temi. Zanimam se za očuvanje životne sredine i trudim se da svojim djelovanjem pružim primjer drugima, jer je pitanje očuvanja planete izuzetno bitno. U Italiji sam stekla naviku da otpad recikliram i toga se strogo pridržavam. Žao mi je što je kod nas svijest o tome niska. Često sam svjedok nemarnog bacanja otpada iz automobila pa, tada, svom snagom pritisnem sirenu u nadi da će se izgrednik postidjeti svog postupka.

### *Kakav je Vaš stav prema štednji energije u domaćinstvu, bez obzira na materijalni status porodice?*

Što se uštede električne energije tiče, njen sam veliki pristalica i vrlo se rado odazovem svakom događaju na tu temu, baš kao što je bio slučaj nedavno, kada sam učestvovala u akciji „Sat za planetu“. Pored toga, u našem domaćinstvu se svakodnevno vodi računa o uštedi energije time što se bespotrebne sijalice gase, takođe su obične zamijenjene štednim. Pribjegavamo i mnogim drugim, sitnim uštedama koje, zajedno, daju jednu veliku.

**Razgovarala: Olivera Vulanović**

## **RASTE BROJ KORISNIKA J&A AUTOMATA**

Dio razgovora sa poznatom crnogorskom manekenkom **Jelenom Šćepanović** posvetili smo saradnji kompanije **J&J System**, čiji je ona marketing menadžer, sa **EPCG**. Upravo, zahvaljujući toj saradnji uveden je novi servis za kupce električne energije u Crnoj Gori koji sada račun za utrošenu električnu energiju mogu izmiriti i putem terminala, odnosno **J&A automata**. Jelena ističe da je veoma zadovoljna prvim rezultatima saradnje sa našom kompanijom.

-Ovo je potpuno nova vrsta usluge u Crnoj Gori, ali se iz dana u dan broj korisnika koji plaćaju električnu energiju na J&A automatima povećava. Nadam se da će u budućnosti broj onih koji koriste J&A automate za plaćanje troškova električne energije i u našoj zemlji značajno porasti na obostrano zadovoljstvo – istakla je Jelena Šćepanović.

*U našem domaćinstvu svakodnevno se vodi računa o uštedi energije time što se bespotrebne sijalice gase, takođe su obične zamijenjene štednim. Pribjegavamo i mnogim drugim, sitnim uštedama koje zajedno daju jednu veliku.*



## Izvučeni dobitnici u petom kolu nagradne igre „Budi u toku, budi u igri“ **LAZOVIĆU GLAVNA NAGRADA**



Oni su vam donijeli sreću u ovom kolu

U ovom kolu nagradne igre „Budi u toku, budi u igri“, osim glavne nagrade, sedmodnevnog boravka za dvije osobe u jednom od objekata **EPSTURS-a**, po izboru dobitnika, godišnjeg osiguranja stana ili kuće **Lovćen osiguranja AD**, pripremili smo i vrijedne nagrade **Tehno Plus-a** iz Podgorice, kao i četiri vaučera od po 50 eura za kupovinu u prodavnicama sportske opreme **Bravera**. Sreću dobitnicima u ovom kolu donijeli su: **Svetlana Gardašević**, predstavnik SOZ-a, **Ljeposava Šćepanović**, iz nikšičke filijale Lovćen-osiguranja i **Žarko Ratković**, predstavnik kompanije Tehno Plus.

- Sedmodnevnim boravkom za dvije osobe u odmaralištu EPSTURS – a, po izboru dobitnika, Sindikalna organizacija zaposlenih EPCG u ovom kolu nagradila je **Milorada Lazovića** (FC Snabdijevanje).

- Godišnje osiguranje kuće ili stana koje dodjeljuje Lovćen osiguranje AD Podgorica dobio je **Milun Đoković** (ED Zabljak- poslovnica Šavnik ).

- Dobitnici nagrada Tehno Plus-a:

1. **Milivoje Golović** (ED Zabljak- poslovnica Šavnik) - ŠERPA „EMINA“ 18 SA POKLOPCEM;
2. **Željko Janjušević** (ED Podgorica) - ŠERPA „STANDARD“ 20 SA POKLOPCEM;
3. **Radimir Vukadinović** (ED Bar) - ŠERPA „STANDARD“ 20 SA POKLOPCEM;
4. **Nikola Vlaisavljević** (ED Podgorica) - ŠERPA „EMINA“ 16 SA POKLOPCEM;
5. **Duško Milović** (Direkcija Nikšić) - ŠERPA „EMINA“ 16 SA POKLOPCEM;
6. **Žarko Vučurović** (Direkcija Nikšić) - ŠERPA 16 CRVENA „MAGMA“;
7. **Nataša Nikolić** (Direkcija za ljudske resurse) - ŠERPA 16 CRVENA „MAGMA“;
8. **Rajko Roganović** (Direkcija Nikšić) - ŠERPA 16 CRVENA „MAGMA“;
9. **Zorica Medenica** (Direkcija za ICT) –KUVALO ZA KAFU „ELIT“ TC-10.

- Dobitnici vaučera vrijednog 50 eura za kupovinu u prodavnicama sportske opreme BRAVERA su:

1. **Sonja B. Popović** (Direkcija za poslovni i tehnički razvoj);
2. **Adalbert Magelli** (Direkcija za ljudske resurse);
3. **Simo Ljuljović** (ED Ulcinj);
4. **Bogoljub Veličković** (Snabdijevanje B. Polje).

Nagrađenima čestitamo, ostalima više sreće u sljedećem kolu.

Redakcija „Elektropirvreda“



Ljeposava Šćepanović

## PREDSTAVLJAMO: GLAVNA PREMIJA U NAGRADNOJ IGRI

Drage kolege, kao što vam je poznato, glavna premija u nagradnoj igri „Budi u toku, budi u igri“ je sedmodnevni boravak za dvije osobe u nekom od odmarališta EPSTURS-a i to po izboru dobitnika. EPSTURS je turistička agencija koja organizuje ljetovanje zaposlenih u EPS-u. Zahvaljujući dobroj saradnji Sindikalne organizacije zaposlenih EPCG i Sindikata EPS-a, koja je materijalizovana i kroz Ugovor o korišćenju hotelskih kapaciteta EPSTURS-a i radnici naše kompanije dobili su priliku da, pod povoljnim uslovima, borave u nekom od hotela u Niškoj i Vrnjačkoj Banji, Banji Koviljači, Ivanjici, Sokobanji, Prolom Banji, Zlatiboru (Čigota), hotelu „Park“ u Budvi, kao i objektima u Čanju. Za detaljne informacije obratite se na mail: zoran.ostojic@epcg.com. U ovom broju predstavljamo Prolom Banju.

## JEDINSTVENA MOĆ PROLOM BANJE

*Prolom Banja, banjsko i klimatsko lječilište na jugu Srbije, nalazi se ispod Radan planine i Sokolovice, u predjelu punom zelenila i čistog vazduha, na nadmorskoj visini od 550-668m.*

Umjerenom-kontinentalna klima i bujna vegetacija stimulatino djeluju na čovječiji organizam jačajući njegovu otpornost pa se Prolom Banja ubraja i u klimatska lječilišta. Zato su sastavni dio liječenja u Prolom Banji i šetnje po živopisnoj okolini, jednom od četiri obilježene „staze zdravlja“. Ovdje ima više izvora termomineralne vode koja, s obzirom na sastav, ima izraženo diuretičko i bakteriostatno dejstvo. Voda je prijatnog ukusa, bez mirisa, pa se preporučuje i zdravim osobama. Na osnovu istorijskih i arheoloških istraživanja pretpostavlja se da su ljekovite vode tog kraja korišćene još u prastarijsko doba, a njihovo ozbiljnije korišćenje počinje poslije Prvog svjetskog rata.

U neposrednoj blizini Prolom Banje nalazi se prirodni fenomen i kandidat za svjetsko čudo Srbije, Đavolja Varoš i znameniti manastiri **Lazarica i Sv. Petka** do kojih je moguće napraviti jedinstvene izlete.

Korisnici usluga ove banje imaju izvanredne tretmane i vrhunsko liječenje kod oboljenja bubrega i mokraćnih puteva, organa za varenje, bolesti kože, krvnih sudova i vanzglobnog reumatizma.

U sklopu ugovora između **SOZ EPCG i EPSTURS-a** predviđeno je da zaposleni u našoj kompaniji u Prolom Banji mogu koristiti usluge i kapacitete koje nudi istoimena Specijalna bolnica za rehabilitaciju.

Pripremila: **O. Vulanović**



list.epcg@epcg.com  
Maj 2012



# BUDI U TOKU - BUDI U IGRI!



## NAGRADA 01

*Sindikalna organizacija zaposlenih Elektroprivrede Crne Gore - AD Nikšić poklanja sedmodnevni boravak za dvije osobe, u jednom od odmarališta EPSTOURS-a, po izboru dobitnika*

## NAGRADA 02

*Lovćen osiguranje osigurava vašu kuću ili stan na period od godinu*

## NAGRADA 03

*TehnoPlus*

*je i za ovo kolo pripremio za vas brojne nagrade iz svog asortimana vrhunskih proizvoda*

## NAGRADA 04

*Bravera*

*poklanja četiri vaučera od 50 eura, za kupovinu u njihovim prodavnicama sportske opreme*

### Pravila nagradne igre:

*Priredivač nagradne igre „Budi u toku – budi u igri“ je Direkcija za odnose sa javnošću EPCG. Svrha priređivanja je nagrađivanje zaposlenih u EPCG, a pravo da učestvuju imaju svi zaposleni osim zaposlenih u Direkciji za odnose sa javnošću. Jedno lice ima pravo da popuni jedan kupon. Izvlačenje nagrada organizuje Direkcija za odnose sa javnošću, a imena dobitnika biće objavljena u narednom broju lista „Elektroprivreda“.*

*Nagradna igra lista „Elektroprivreda“ šesto kolo traje do 20. 06. 2012.*



# VREMEPLOV

СЈЕЋАЊЕ БРАНКА ПЕРИШИЋА, КОНЧАРЕВЦА, КАСНИЈЕ РАДНИКА „ЕЛЕКТРОПРЕНОСА“ ЕПЦГ, НА ДАНЕ ИЗГРАДЊЕ ХЕ „ПЕРУЋИЦА“

## БИЛО ЈЕ ВЕОМА НАПОРНО, АЛИ ЛИЈЕПО

- Најнапорнија је била 1959. година, најтежа монтажа цјевовода, док је пуштање Електране у погон био догађај за памћење - као да је све живо, и старо и младо, тога дана дошло на „Перућницу“. Играло се и пјевало, а радост је на посебан начин испуњавала душе градитеља.

На наш позив (у прошлом броју), да нам се јаве људи који могу допринијети богатству садржаја посебног броја Листа, посвећеног јубилеју ХЕ „Перућница“, поред осталих, одазвао се и Бранко Перишић, дугогодишњи радник „Електропривреде“, пензионер од средине 1997. године, који није непознат нашим читаоцима, и не само због нашег писања о њему и његовом раду, негође уочи његовог одласка у пензију.

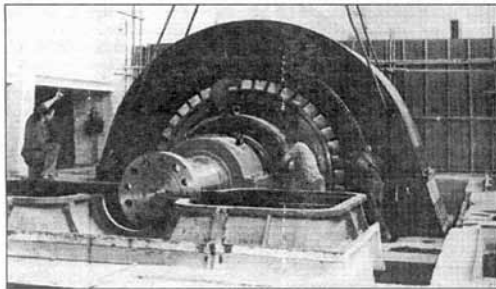
Бранко је, наиме, као електричар познате фирме „Раде Кончар“ из Загреба, од 1958. до 1962. године радио на изградњи „Перућнице“, да би од 1962., у почетку радећи на монтажи високонапонског постројења у ТС 220/110/35 kV Титград I у Загорицу, ту остао пуних 35 година, до пензионисања, као радник ЕПЦГ за коју га, и поред напорних одговорних и опасних послова, везују, како сам каже, изнад свега пријатне успомене.

Честитајући особљу Електране јубилеј, уз жељу да настане где су старији стали и да „старој дами“ Перућници

навикао на њега као и на људе са којима је радио. А ту су тада били и радници „Литостроја“ и „Хидромонтаже“. „Кончаревици“ су монтирали кранове. Његов први посао је био монтажа електро-уређаја на крану, затим електричне инсталације речварнице, шинских канала, послови који су се радиле у вријеме пристизања дјелова турбина, генератора, цјевовода и када су се радиле темељи за први генератор.

Година 1959., прича нам Перишић, била је најнапорнија. Радило се по дванаест сати дневно. Одлазили су у Никшић само суботом поподне, на каросерији камиона, по маказу, и то само до осам на вече, па натраг. А у Никшићу, гдје друго, него у кафану. Међутим, каже он, напоран рад, или услови живота нијесу могли умањити огроман елан радника. Чинило им се да и они расту и развијају се заједно са напредовањем Електране. Сјећајући се данас толанке љубави према послу, толанке одговорности, тачности у извршавању задатака, уредности и дисциплине, закључује: - Нијесам песимиста, али сумњам да се тако нешто може поновити. Сви су прецизирали норму.

Причао нам је и одличног сарадњи са људима из околних мјеста који су радили као помоћни радници, затим о монтажи генератора, монтажи вањског разводног постројења са четири поља: два генераторско-трансформаторска, како су их звали, и два делеководна - према Никшићу и према Титграду. Тешка је била монтажа прекидача, растављача и висинске електро-опreme, као и постављање каблова до командне табле, каже Перишић, додајући да је повољније било радити у подрумљу Електране, него горе, на металној конструкцији. Али радило се у свим условима и није се поштовало



Бранко Перишић на монтажи генератора

поклоне пуну пажњу, јер је то она заслужила, Бранко Перишић нам је, веома савишито и са осјећањима, издио сјећања на дане свог доласка из Загреба (иначе је родом из Дринаца), у Никшић и Главу Зете, о изгледу изградњивог, значајног рада, висти послова, односу према

радно вријеме - рок пуштања Електране се морао испоштовати, и у томе се успјело. Сјећа се долазак специјалиста разних струка за испитивање цјевовода, генератора, турбина, аутоматике, сигнализације, брана, пуњења



## НЕКИ ПОДАЦИ О „ПЕРУЋИЦИ“

Грађена је по фазама

У првој фази, која је пуштена у погон 12. 03. 1960. год., изграђене су све акумулације и доводни органи, цјевовод бр. I, машинска зграда са два агрегата од по 40 MVA (бр. 1 и 2), разводно постројење 110 kV од четири поља и одводна вода за агрегата бр. 1 - 7.

У другој фази, која је пуштена у погон 1962. год., изграђени су цјевовод бр. II, три агрегата од по 40 MVA (бр. 3, 4 и 5) и разводно постројење 110 kV од осам поља.

У трећој фази, која је пуштена у погон 1976. год., изграђени су цјевовод бр. II, два

је пуштена у погон 1981. год., изграђена је ТС 220/110 kV са једним пољем 110 kV, шест поља 220 kV и аутотрансформатором 230/121/11 kV, 125 MVA.

енергије, довођењу опреме, постројења и објеката на ниво који ће смањити ризик од хаварија, обезбједити сигурност рада повећати погонску спремност и гарантовати садашњу производњу ХЕ „Перућница“ за следећи амортизациони период и технички вијет трајања. Овим програмом обухваћени су и радови за укључење електране у Технички систем управљања.

Програм оспособљавања обухватио је све потребне радове не оспособљавању електране да умјесто са снагом 245 MW производи елек-

### HIDROLOGIJA

Površina слива	850 km <sup>2</sup>
Prosječne godišnje padavine	2072 mm/m <sup>2</sup>
Srednji godišnji proticaj	49,74 m <sup>3</sup> /sec

### ENERGETSKI PODACI

Bruto pad	550 m
Instalisana snaga	307 MW
Moguća godišnja proizvodnja	око 1300 GWh
Planska godišnja proizvodnja	932 GWh

### AKUMULACIJE

NAZIV	KRUPAC	SLANO	VRTAC
ZAPREMINA VODE (m <sup>3</sup> )	42 x 10 <sup>6</sup>	111,2 x 10 <sup>6</sup>	71,9 x 10 <sup>6</sup>

U ovom broju podsjećamo se tekstova iz lista „Elektroprivreda“ (broj 236. iz maja 2000.godine), koji se odnose na obilježavanje četiri decenije postojanja i rada HE „Perućica“.

## ПРОГРАМ ПРОСЛАВЕ

Предсједник Организационог одбора за свечано обиљежавање јубилеја: 40 година ХЕ „Перућница“ **Стеван Кнежевић**, директор Сектора производње ЕПЦГ А.Д. упознао нас је са Програмом прославе.

• Свечаност ће се одржати 12. маја 2000. године. Дочек гостију је у 10,30 h, а поздравна ријеч директора Електране је у 11,00 h, док је обилазак ХЕ у 11,15 h, а коктел у холу Електране или у Мотелу „Глава Зете“ за госте и све раднике ХЕ „Перућница“ у 11,30 h.

• Свечана академија са уручивањем плакета и признања одржаће се у Пословном центру Жељезаре у 20,00 h.

• Велики музички концерт група: Перпер, Роли и The books of knjige, поводом Јубилеја, одржаће се на Тргу слободе од 21,00 h.





☺ ☺ ☺

Zaustavio policajac plavušu:

„Vozačku dozvolu, molim!“

„Nemam!“

„Onda ću morati da Vas kaznim.“ Policajac piše kaznu, a plavuša će:

„Ali, nemam para kod sebe.“

„Onda će biti najpametnije da se dogovorimo nekako.“

„A šta možemo pametno da se dogovorimo, ti policajac, a ja plavuša!“

### KAP po KAP... (pre)puna čaša!

AnoNimus

☺ ☺ ☺

Bio sam na IQ testu. Srećom bio je negativan.

Timski rad je zakon. Uvijek možeš okriviti nekog drugog.

I POŠTENOG čovjeka možete potkupiti, samo morate POŠTENO i platiti.

Alkohol je naš najveći neprijatelj. A samo kukavice bježe od neprijatelja.

Imati odjeljak za pušenje u restoranu isto je kao imati odjeljak za mokrenje u bazenu.

Koje su tri najtanje knjige na svijetu? Somalijski kuvar, Bosanski mudraci, Crnogorski uradi sam.

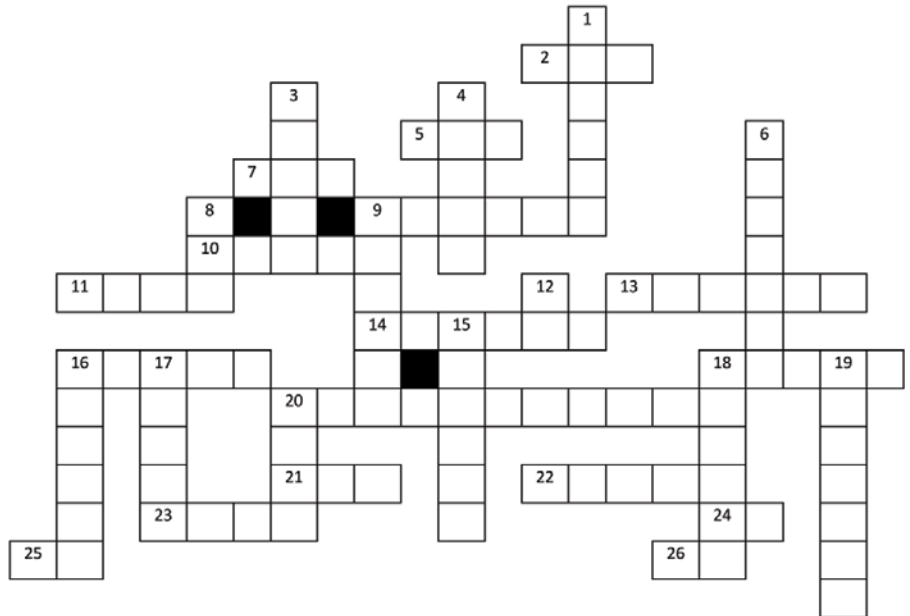


#### USPRAVNO:

1. Bosanski folk pjevač  
Halid
3. Prekori
4. Čud
6. Breme
8. Irski oles
9. Umalo
12. Pokazna zamjenica
15. Vrsta ljekovitog bilja
16. Metod (mn.)
17. Američki glumac  
Kline
18. Spisak imena, imenik
19. Nije tačan
20. Vernov junak

#### VODORAVNO:

2. Boja kože, put
5. Čađ
7. Tonski rod u mizici
9. Poznanik
10. Nepomućen mir
11. Pronalazač Graham
13. Mirisno sredstvo
14. Eskimska bluza
16. Ukraš
18. Slika sveca
20. Umjetnički pravac u filmu
21. Mjesec u godini
22. Majstor joge
23. Nijedna osoba
24. Peršun
25. Lična zamjenica
26. Stroncijum



#### RJEŠENJE:

USPRAVNO: 1. Bešlić, 3. Ukori, 4. Narav, 6. Naramak, 8. Ril, 9. Zamalo, 12. Ta, 15. Osenac, 16. Načini, 17. Kevin, 18. Imenar, 19. Netačan, 20. Nemo  
VODORAVNO: 2. Ten, 5. Gar, 7. Mol, 9. Znanac, 10. Idila, 11. Bell, 13. Aromat, 14. Anorak, 16. Nakit, 18. Ikona, 20. Neorealizam, 21. Maj, 22. Jogin, 23. Niko, 24. Ak, 25. Vi, 26. Sr

Hvala kolegi AnoNimusu na učešću u izradi šarene strane!



**BUDI U TOKU, BUDI U IGRI!**

IME I PREZIME \_\_\_\_\_

POSLOVNA JEDINICA \_\_\_\_\_

TELEFON \_\_\_\_\_

E MAIL \_\_\_\_\_



**BUDI U TOKU, BUDI U IGRI!**

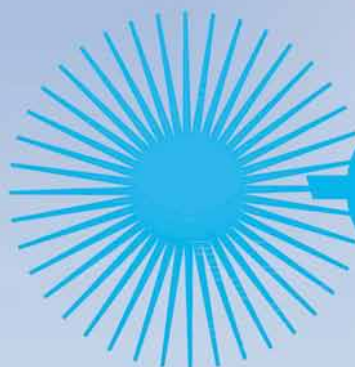
IME I PREZIME \_\_\_\_\_

POSLOVNA JEDINICA \_\_\_\_\_

TELEFON \_\_\_\_\_

E MAIL \_\_\_\_\_





**epcg**

Elektroprivreda Crne Gore

**epcg**  
Elektroprivreda Crne Gore AD Nikšić

**BUDI U TOKU, BUDI U IGRI!**